

**PROJECTE MUSEOLÒGIC
DEL MUSEU ARQUEOLÒGIC COMARCAL
DE BANYOLES**

Banyoles, desembre de 2006

PROJECTE MUSEOLÒGIC DEL MUSEU ARQUEOLÒGIC COMARCAL DE BANYOLES

1. Introducció	4
2. Objectius del projecte museològic	6
3. El MACB. Història	7
4. Diagnosi actual dels espais, equipaments i serveis de la visita	10
4.1. Els serveis centrals del Museu	12
4.2. Els serveis públics i el material de presentació	16
4.3. El públic actual	21
4.4. Anàlisi i informe DAFO	23
5. Estratègies generals i propostes d'intervenció	26
5.1. Estratègies principals	27
5.2. La missió i el missatge del nou MACB	29
5.3. El MACB: porta d'entrada a la història de Banyoles i del Pla de l'Estany	34
5.4. Objectius del nou MACB	36
5.5. El públic	37
5.6. La vertebració museu-territori	39
6. Proposta museològica	47
6.1. L'exposició permanent. Proposta del nou programa expositiu	49
6.1.1. Abans de l'home. Un medi natural particular	51
6.1.2. Els primers pobladors	53
6.1.3. L'estany: element clau per a la sedentarització	

de l'home al territori	57
6.1.4. Dels ibers als romans	61
6.1.5. De <i>Baniolas</i> a Banyoles: l'estany com a recurs econòmic	66
6.2. Què exposar i com exposar. Pautes del futur projecte museogràfic.	70
7. Optimització i ampliació dels espais del futur MACB	73
7.1. Espais vinculats amb les activitats de gestió, recerca i documentació	74
7.2. Espais vinculats amb el museu i els programes de difusió	76
7.3. Altres espais de servei, administració i manteniment	79
7.4. Càlcul orientatiu dels espais arquitectònics del museu	80
7.5. Proposta d'ordenació general dels espais del nou museu	81
7.6. Justificació de la proposta arquitectònica	84
7.7. Plànols proposta arquitectònica	85
8. Crèdits	90

L'objectiu del present projecte és definir els criteris museològics del Museu Arqueològic Comarcal de Banyoles i traçar les línees a seguir per a l'adequada presentació, comunicació i interpretació del seu fons, de l'edifici de la Pia Almoina que n'és la seu i dels centres d'interpretació que ha d'articular i gestionar, contribuint així a millorar el desenvolupament cultural, econòmic i social de la comunitat.

Inclou també una proposta per racionalitzar, optimitzar i ampliar els espais anomenats de serveis, exposició i reserva que s'han de contemplar en el nou equipament museístic. Finalment, també pretén establir els criteris principals definir les estratègies dels futurs projectes executius i parcials en cadascun dels sectors o àmbits que s'hi desenvolupen, tant museogràfics com arquitectònics.

1. Introducció.

L'estat dels equipaments museístics de la ciutat de Banyoles motivà, el mes de novembre de 2004, la realització d'una taula rodona feta en el marc dels tradicionals Col·loquis de Tardor que organitza el Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles.

L'objectiu de la trobada era, a més de presentar l'estat dels diferents projectes i d'analitzar-ne les deficiències que pateixen, discutir i proposar possibles solucions per impulsar, organitzar i coordinar les actuacions futures. Molt possiblement, un dels èxits d'aquest col·loqui fou, doncs, prendre consciència de la necessitat de racionalitzar orgànica i funcionalment moltes de les iniciatives que s'hi presentaren de forma individualitzada.

Pel que fa al Museu Arqueològic Comarcal de Banyoles es plantejà la conveniència de redefinir el seu discurs museològic i, també, el seu paper dins el conjunt d'equipaments museístics locals. La voluntat de les institucions co-titulars, l'ajuntament de Banyoles i el Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles, per donar resposta a aquestes qüestions es va materialitzar en un seguit de trobades i consultes que, a la fi, convergiren en la necessitat de redactar aquest nou Projecte Museològic amb l'objectiu d'establir les futures línies d'actuació.

En aquest sentit, el projecte és deutor, d'una banda, dels suggeriments realitzats durant aquesta etapa preliminar pels diversos professionals i institucions entorn a la problemàtica relativa al Museu Arqueològic Comarcal de Banyoles i als equipaments relacionats amb el patrimoni arqueològic, històric i industrial. De l'altra, pren també en consideració algunes de les propostes fetes en el marc dels anteriors projectes museològics d'aquests mateix museu (Projectes de 1988 i 1990 i proposta museològica i arquitectònica de 1993) que, per raons diverses, no es van arribar a executar.

El document que ara presentem vol ser una eina útil i eficaç per resoldre les mancances actuals d'aquest equipament cultural i per transformar-lo en la peça clau d'una nova estructura que vertebrï i gestionï bona part de les iniciatives presents i futures en matèria de patrimoni.

La qualitat i la personalitat del fons que custodia, així com també de les restes i conjunts arqueològics i històrics que té la comarca i la ciutat són una garantia per poder convertir aquest museu en el màxim referent local en aquesta matèria.

La redacció d'aquest projecte s'ha de complementar, més endavant, amb els corresponents projectes arquitectònic i museogràfic que, en els seus respectius àmbits d'actuació, han de definir les pautes concretes per a l'execució material i definitiva de bona part de les idees i suggeriments que tot seguit formulem.

La necessària reforma arquitectònica de l'edifici de la Pia Almoina, on avui es troba ubicat el museu, com també de les cases adjacents (Can Paulí i Can Xueta), incloses igualment dins de la nova proposta de redefinició dels espais d'ús museístic, obliguen a incloure, a més de la definició dels continguts pròpiament museològics, les directrius principals relatives a totes les necessitats físiques del nou equipament museístic, especialment les que fan referència a les sales de l'exposició permanent, a l'àrea de recepció dels visitants, a la sala exposicions temporals, a la sala multimèdia, a les aules-tallers per a escolars, als magatzems dels fons, despatxos, sales consulta, etc, que s'han de tenir en compte en el futur projecte arquitectònic que, alhora, està condicionat pel caràcter històric del propi edifici que en fa de contenidor. Tanmateix, la recent titularitat pública dels solars que hi ha just a tocar la muralla ha de permetre posar en valor un dels conjunts més emblemàtics de la ciutat i els carrers i places adjacents (C/ Sant Pere, Pia Almoina) i reordenar també els accessos (des de la ronda i el C/ Muralla), l'àrea de recepció i el nou itinerari de visita del museu.

2. Objectius del projecte museològic.

Estudiades les demandes fetes per l'ajuntament de Banyoles i els objectius a assolir pel futur Museu Arqueològic Comarcal formularíem pel present projecte museològic els següents objectius:

- Millorar qualitativament l'oferta cultural i museística de Banyoles
- Fer una anàlisi de la situació actual del MACB, a partir de la qual establir les estratègies futures.
- Establir la missió, els objectius i les funcions del MACB.
- Definir els trets fonamentals d'una proposta museològica i museogràfica, de desenvolupament sostenible per a la ciutat.
- Fer una proposta de reforma i ordenació arquitectònica del conjunt d'edificacions que han de conformar el MACB, amb l'objectiu d'aconseguir optimitzar els espais actualment disponibles i ampliar la superfície útil del nou equipament museístic, per tal de poder desenvolupar dignament les seves activitats de recerca, conservació, documentació i de difusió cultural.
- Preveure els espais suficients per implementar una nova proposta museogràfica.
- Fer una proposta per interrelacionar el museu amb la ciutat i el territori.

El projecte no inclourà, per tant, cap proposta de gestió futura del MACB ni tampoc cap balanç de previsió econòmica del cost total de la remodelació ni del seu funcionament futur.

3. El MACB. Història.

Actualment, el Museu Arqueològic Comarcal de Banyoles s'ubica a l'antic palau gòtic de la Pia Almoïna, que havia estat l'antic ajuntament d'època medieval i moderna de la ciutat. Es tracta d'un edifici que, a causa de la seva prolongada i particular història, ha sofert moltes reformes.

De l'etapa més antiga, que correspon probablement als segles IX i X, n'han quedat només unes poques parets d'*opus spicatum*, encara avui visibles sota els murs dels períodes posteriors. Durant la primera fase romànica, aquest espai estava ocupat per dues construccions de planta i pis.

Tot i que la unificació d'aquestes vivendes sembla que data ja del segle XIII, és a inicis del segle XIV que es configura el pati interior, l'escala i la galeria amb arcades ogivals i també la gran sala major del Consell, on es reunien els governants de la vila. De l'antiga decoració d'aquest àmbit de representació municipal es conserven encara algunes pintures murals amb motius zoomorfs i geomètrics. Des de 1306 s'hi fundà també una Pia Almoïna, que dóna nom a la construcció, per socórrer les persones més necessitades i que coexistí amb les funcions d'ajuntament fins al segle XIX.

El trasllat de la seu municipal, l'any 1928, va propiciar la posterior reconversió funcional d'aquest espai. Així, entre 1931 i 1933 s'hi comencen a guardar els primers dipòsits de materials i peces procedents de les exploracions fetes a les coves prehistòriques de Serinyà i a la vil·la romana de Vilauba. L'any 1933 es crea ja una primera Junta Municipal que gestionava els museus Arqueològic i Darder, creats per l'ajuntament de Banyoles.

A partir de 1943 es consolida com a museu gràcies a la tutela del Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles que es va fer càrrec de la seva gestió fins al 1985, moment en què passà a mans de la Junta de Museus i de l'Arxiu, un òrgan descentralitzat de l'ajuntament de Banyoles. Es tracta d'un període d'intensa activitat arqueològica a la comarca, amb intervencions a les coves de Serinyà i de Martís, a Mas Castell de Porqueres i als jaciments paleontològics de Cornellà del Terri, a la bòbila Ordis i a les pedreres del Pla de la Formiga.

La riquesa arqueològica i paleontològica de la comarca ha motivat, especialment d'ençà dels anys 70 fins a l'actualitat, nombroses intervencions científiques realitzades pels diversos equips que treballen de forma continuada en aquest territori com, per exemple, al jaciment paleontològic d'Incarcal (Crespià), a les coves de l'Arbreda, Mollet i de Pau, a Serinyà, al poblat lacustre de la Draga (Banyoles), a la vil·la romana de Vilauba (Camós), a la bòbila romana d'Ermedàs (Cornellà de Terri) o al castell d'Espasens (Fontcoberta).

El primer muntatge museogràfic correspon a l'any 1949, quan s'obriren les sales de Prehistòria (paleolític, neolític i edat del bronze). A inicis dels 60 l'exposició permanent es va ampliar amb una sala d'Història.

Entre els anys 1976 i 1981, amb motiu de l'adequació de noves sales a la part nord de la Pia Almoina es va fer una primera reforma i ampliació de l'antic discurs museològic.

La incorporació de la sala de paleontologia data de l'any 1987. D'ençà llavors i fins avui, el muntatge museogràfic ha sofert diverses reformes, tot coincidint sovint amb congressos o amb exposicions temporals que, després, van passar a formar part de l'exposició permanent (1989: "Pere Alsius i la mandíbula de Banyoles" i 1990: "12 anys de recerca arqueològica, la romanització a la comarca del Pla de l'Estany").

La darrera reforma museogràfica, amb l'itinerari de tres sales (paleontologia, prehistòria i història) i amb la selecció de peces que s'exhibeixen es va programar el 1995. El 18 d'octubre d'aquest mateix any, el Museu Arqueològic Comarcal de Banyoles va ser inscrit amb el número 11 al Registre de Museus de la Generalitat de Catalunya.

La prolongada història del MACB ha propiciat també la redacció de dos projectes museològics amb els corresponents avantprojectes arquitectònics:

- El primer es va presentar l'any 1988 i contemplava la creació d'un gran museu centrat en la paleontologia i arqueologia de la comarca del Pla de l'Estany. Quant als espais, la proposta incorporava, a més de l'edifici de la Pia Almoina i can Fornells, les dues cases veïnes, can Xueta i can Paulí.

Aquest primer projecte quedà, però, aturat perquè el Servei de Museus de la Generalitat va recomanar, seguint les directrius pròpies del moment, que era millor unificar els dos museus locals i apostar per crear un únic museu comarcal.

- Això va motivar la redacció d'un segon projecte museològic, la finalitat del qual era crear un gran museu comarcal que englobava el Museu Darder d'Història Natural i el Museu Arqueològic Comarcal de Banyoles en un mateix equipament museístic. Les necessitats derivades d'aquesta proposta conjunta obligaven a contemplar, a nivell arquitectònic, la construcció de noves dependències annexes a l'edifici de la Pia Almoina.

Malauradament, aquest projecte museològic no va passar de la fase de presentació i dos anys més tard, el 1990, l'aprovació de la Llei de Museus, va comportar també la transformació dels antics museus comarcals en museus monotemàtics, articulats a través d'una nova xarxa de Museus Nacionals, d'Arqueologia en aquest cas

Per segona vegada, doncs, el projecte museològic quedà aparcat, fins que, més recentment, s'endegà la corresponent reforma i posterior projecte museològic i museogràfic del Museu Darder i d'Història Natural, opció que invalidava, definitivament, la proposta de l'any 1990.

Davant la impossibilitat de tirar endavant un projecte museològic ambiciós i d'envergadura, el MACB s'ha limitat, al llarg d'aquest darrers anys, a endegar petites reformes encaminades a millorar aspectes puntuals però que en cap cas han pogut resoldre les greus deficiències cròniques que pateix.

La necessitat de plantejar una reforma en profunditat del discurs museològic així com també d'adequar a les necessitats actuals les dependències i instal·lacions d'aquest museu han motivat la redacció d'aquest nou projecte que ara presentem. Esperem, doncs, que a la tercera vagi la vençuda i que, finalment, el desig comú es faci realitat.

4. Diagnosi actual dels espais, equipaments i serveis de la visita.

El projecte que a continuació desenvolupem pretén fer, abans que res, una diagnosi dels espais i equipaments actualment disponibles, així com també dels serveis i components de la visita que, més que palesar les seves possibles mancances, ha de servir per establir els criteris bàsics a partir dels quals s'ha de fonamentar la futura reforma, tant museològica com arquitectònica.

L'actual museu es distribueix en tres plantes que s'articulen a l'entorn del pati, l'escala principal i la galeria gòtica. Com ja s'ha dit, en essència, l'estructura i composició bàsica d'aquesta construcció correspon a una reforma del segle XIV que, convenientment restaurada i reformada s'ha anat adequant, a partir dels anys 40 i 50 del segle XX i fins avui, a les funcions de museu.

La superfície total que avui ocupen les instal·lacions museístiques és de 650 m², repartides de la forma següent: consergeria/acolliment (50 m²), exposició permanent (vestíbul, paleontologia, història i prehistòria 450 m²) i finalment, els magatzems, la sala d'investigadors i el despatx (150 m²).

Llevat d'etapes puntuals, hom pot afirmar que el creixement progressiu de les necessitats que requereix aquest equipament no ha anat acompanyat del seu corresponent desenvolupament arquitectònic, museogràfic i tampoc de la disponibilitat de recursos humans indispensable per fer front als reptes actuals.

Tanmateix, la nostra percepció ha de considerar, doncs, que el museu, davant la impossibilitat de materialitzar els anteriors projectes museològics, ha hagut de respondre a les necessitats del dia a dia de la millor manera possible.

La **distribució interna** dels espais és, de forma resumida, la següent:

- Planta baixa. Hi trobem l'accés principal a l'edifici (des de la plaça de la Font), la zona de control, recepció de visitants i botiga i les sales d'Història i de Paleontologia. Esporàdicament, els àmbits a tocar l'entrada al museu s'han fet servir per acollir algunes exposicions temporals, majoritàriament de producció pròpia i de petit format. A l'actualitat, en aquesta zona s'hi poden contemplar també alguns objectes i peces de pedra (capitells, piques etc.) que, per les seves característiques o cronologia, no es poden exhibir a les sales del museu.

En el vestíbul d'entrada hi trobem també una petita habitació, antigament la

biblioteca o punt de control de visites i que, provisionalment, s'utilitza com despatx de la conservadora de l'antic museu Darder.

- Primera planta. Hi ha una part de l'exposició permanent (sales de Prehistòria), la seu i biblioteca del Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles i, finalment, també l'Arxiu Històric, amb la corresponent sala de consultes (el trasllat d'aquest darrer a la nova seu emplaçada al monestir és, però, imminent). També hi ha l'únic lavabo d'ús públic.
- Segona planta. Hi ha els magatzems arqueològics i dels fons del museu, el despatx del conservador, uns petits lavabos d'ús intern i la sala de consultes per a investigadors externs i col·laboradors del centre.

La **comunicació interna** entre els diferents pisos de l'edificació es fa a través de l'escala de pedra exterior que porta a la galeria gòtica des de la qual s'accedeix a la biblioteca del CECB i a l'Arxiu Històric i, pel que fa als magatzems, sala d'investigadors i despatx del conservador, situats a la segona planta, per una petita escala de fusta situada l'extrem final de l'esmentada galeria. Per contra, la visita a les sales de prehistòria del museu, que es troben al primer pis, es realitza per una escala de fusta interior que arrenca del punt de control de visitants, situat entre les sales de Paleontologia i d'Història.

El museu disposa també d'altres **espais addicionals**, com el pati exterior situat a la part posterior de l'edificació, amb accés independent (C/ de la Muralla), on hi ha un petit magatzem d'objectes pesants de pedra, fusta i ferro i que, ocasionalment, serveix per celebrar determinats actes a l'aire lliure (petits concerts de música, xerrades, presentacions de llibres, etc.).

Les creixents necessitats del propi museu, referides sobretot a l'emmagatzematge dels materials provinents de les excavacions arqueològiques que es porten a terme a la comarca, o el trasllat a aquesta mateixa seu del fons Darder mentre durin les obres de reforma arquitectònica, ha obligat a ocupar, primer de forma provisional i darrerament de forma permanent, diverses plantes de les cases veïnes (can Paulí i can Xueta) que fins ara havien quedat a l'espera de la seva incorporació definitiva al museu.

Més que valorar de forma individualitzada aquests diferents espais, així com també els corresponents equipaments, en volem fer una anàlisi global a partir dels tres grans àmbits o serveis següents.

4.1. Els serveis centrals del museu.

A l'actualitat tots els serveis del museu (gestió, documentació, conservació, recerca i difusió) es concentren a l'edificació de la Pia Almoina i can Fornells (darrerament s'ha començat a ocupar provisionalment una part de can Xueta i can Paulí). Tal com ja hem avançat, cal tenir en compte que, a més de les instal·lacions pròpies del museu, l'edifici és també la seu del Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles i de l'Arxiu Històric Municipal que, orgànica i funcionalment, poc hi tenen a veure.

La diagnosi i valoració dels diferents usos dels espais i serveis centrals actualment disponibles permet apuntar les següents problemàtiques i les següents estratègies d'intervenció:

- **Accessibilitat.**

D'entrada, la ubicació del museu en ple casc antic de Banyoles representa una dificultat afegida a l'hora d'arribar-hi i, més encara, si considerem que aquest es troba relativament allunyat de l'àrea de l'estany, fins avui el principal i gairebé únic atractiu de la ciutat.

Tanmateix, som conscients que les característiques del teixit viari del barri Vell, amb carrers molts estrets i cada vegada més d'ús restringit al trànsit rodat, limiten les possibilitats d'accessibilitat i fan que el recorregut des de la carretera principal sigui, a hores d'ara, una mica confús i complicat.

El fet que la majoria de visitants vinguin, doncs, gairebé exclusivament amb vehicle privat o amb autobús (grups, visites escolars, etc) és, atesa la impossibilitat de disposar d'un aparcament específic, una mancança que caldrà intentar solucionar.

La recent recuperació del solar que hi ha just davant de la muralla, a tocar el museu, on a més de la planificació d'una nova plaça es preveu fer una zona d'aparcament i una reordenació del sentit circulació dels eixos viaris, podria ajudar a resoldre, com a mínim en part, aquesta qüestió. L'execució d'aquest projecte permetria situar immillorablement el MACB al costat d'una de les principals zones d'entrada al casc antic de la ciutat.

La possibilitat futura de comptar, doncs, amb una mínima àrea d'aparcament al solar de davant la muralla, especialment necessari per a les visites de grups o en autocar, s'hauria de prendre en consideració a l'hora d'establir les futures actuacions urbanístiques que, a mig i llarg termini, podrien contribuir a resoldre parcialment alguns dels problemes d'ordre general que acabem de plantejar.

▪ **Recorregut.**

Una vegada arribats al MACB, l'entrada a l'edifici que concentra totes les dependències i serveis es fa través de la porta principal situada a la plaça de la Font. Des d'aquí els visitants accedeixen fins al pati central o galeria gòtica. La sala de recepció i de control dels visitants es troba a la planta baixa, just al centre de les sales de paleontologia i de l'inici del recorregut de les sales de prehistòria i d'història.

Al nostre entendre, l'accés actual presenta també alguns problemes d'imatge i de funcionalitat, atès que el visitant no té en cap moment cap idea prèvia del que pot veure en el museu, de quins àmbits conformen l'exposició permanent, de quina és la durada de la visita o de quins són els serveis que s'ofereixen.

La situació del punt de recepció i control dels visitants és, tanmateix, absolutament inadequat, perquè es troba pràcticament amagat dins el recorregut de les sales i no pot garantir, tot i les càmeres de seguretat, el control efectiu dels accessos a les altres dependències del museu, com ara a la zona dels magatzems, la sala d'investigadors o al despatx del conservador.

La convivència del museu amb la seu i biblioteca del CECB i l'Arxiu Històric és, atesa la distribució actual d'aquestes dependències a la planta primera i les incompatibilitats horàries, un darrer factor que complica el control de les visites i també la circulació entre les diferents parts del museu, que avui es concentren majoritàriament a la planta baixa i al segon pis i que, en conseqüència, no tenen una connexió directa.

En aquest sentit, seria interessant que les futures intervencions tinguin en compte la conveniència de subministrar informació a l'usuari abans que aquest decideixi entrar o no i que l'àrea de recepció s'hauria de situar just al vestíbul d'entrada. En resum, es planteja com una prioritat disposar d'un espai d'acolliment i d'informació general força més ampli, millor situat i que mostri al visitant els serveis que ofereix el museu, facilitant així la seva selecció.

El recorregut cap a les dependències del museu d'ús intern o restringit com el despatx del conservador, la sala d'investigadors i els magatzems, és a l'actualitat absolutament enrevessat i gairebé impracticable si no es disposa d'un coneixement previ del terreny gràcies al qual es pugui superar l'escala de fusta que comunica la primera i segona planta de l'edificació i que, a tall d'anècdota, ja fa més de 30 anys havia de ser només una solució provisional.

L'itinerari per les diferents sales que componen l'exposició permanent (Paleontologia, Prehistòria i Història) resulta força complicat si es vol seguir un fil

cronològic i comporta el retorn obligat a l'àrea de recepció per poder passar ordenadament d'un bloc temàtic a l'altre, amb la consegüent pèrdua del fil argumental que això implica.

Finalment, la distribució de l'exposició permanent en dues plantes comunicades a través d'una escala interior és, ateses les mancances d'accessibilitat per a persones amb dificultats, un problema afegit.

En resum, es planteja com una prioritat reordenar totalment la distribució interna del espai del museu i les qüestions de recorregut, circulació i comunicació. La reforma arquitectònica que acompanya aquest projecte museològic ha de garantir, per exemple, en aplicació de la normativa actual, l'accés a tots els serveis a les persones amb alguna minusvalia. Volem subratllar també la necessitat de distribuir els àmbits de l'exposició permanent en una mateixa planta i d'evitar que el seu recorregut obligui al públic a retrocedir pel mateix lloc una vegada finalitzada la visita, tal com succeeix avui.

- **Els magatzems del fons del museu.**

La localització dels magatzems del MACB a la segona planta de l'edifici de la Pia Almoina fet que, lògicament, n'ha dificultat enormement la seva gestió i accessibilitat. La intensa activitat arqueològica que es porta a terme a la comarca, amb importants projectes actualment en curs, ha comportat, d'alguns anys ençà, l'augment considerable dels materials que conformen el fons del museu. Aquest creixement va motivar, en conseqüència, problemes de capacitat i de sobrecàrrega a l'estructura de l'edifici i, atesa la nul·la disponibilitat de poder ampliar l'àrea de reserva, es va haver d'optar per dispersar la col·lecció en diferents espais alternatius. En un primer moment, els materials es van portar a diversos locals de propietat municipal i, més endavant, a la seu de Girona del Servei d'Atenció Museística (SAM) de la Generalitat de Catalunya.

El trasllat provisional d'algunes parts del fons a altres institucions no ens sembla la solució més adequada atesa la vocació de referent comarcal que vol continuar mantenint el museu.

Tanmateix, és obvi que l'emplaçament inadequat i la capacitat limitada que tenen els magatzems actuals, absolutament insuficients per satisfer les necessitats de la recerca i la museologia, exigeix una actuació decidida en aquest àmbit que asseguri una correcta gestió i que no hipotequi el normal desenvolupament de les activitats del futur equipament museístic. En definitiva, doncs, l'estratègia que ens sembla més adient és, a partir d'uns criteris predeterminats (capacitat, seguretat, accessibilitat, etc), buscar un nou espai dins el mateix conjunt d'edificacions que han de conformar el nou MACB,

preferentment a la planta baixa i amb accés a peu de carrer que faciliti els treballs d'entrada o sortida dels materials.

Les noves instal·lacions haurien de disposar de l'equipament i dels recursos adients per a la correcta gestió i conservació d'aquest fons, considerant que el museu ha de garantir la preservació futura de materials i objectes de naturalesa i característiques diverses.

- **Sala d'investigadors i de consulta.**

Actualment aquest espai es troba situat a la segona planta i, a més, de sala d'investigadors i de consulta, puntualment ha exercit també de magatzem. Té també els mateixos problemes d'accessibilitat que ja hem apuntat per a tots els serveis del museu que actualment hi ha en aquest mateix nivell. Es troba equipat amb diverses piques per a realitzar la neteja dels materials i amb taules per al seu estudi i tractament.

Malgrat que avui aquest àmbit aconsegueix perfectament bé la seva funció, la proposta d'ubicació dels magatzems a les plantes inferiors del museu aconsella traslladar també aquest espai, que entenem va íntimament relacionat amb el primer, de manera que s'evitin trasllats i inconvenients innecessaris durant el procés d'entrada i recepció dels materials que ingressen al museu. Considerem que seria també convenient separar la zona de treball o d'investigació (neteja, inventari, dibuix, etc) de l'àrea pròpiament de consulta, atès que les seves necessitats són clarament diferents. avui.

- **Àrea de gestió.**

L'àrea d'oficines del museu es troba en un extrem de la segona planta. L'accés a aquesta zona és probablement el més complicat de tot el museu, perquè s'hi accedeix a través de l'escala de fusta provisional que condueix a la segona planta, per la sala d'investigadors i per l'interior dels magatzems. A més d'un emplaçament absolutament inadequat, es tracta d'un espai de superfície molt reduïda que, a més de despatx del conservador, ha servit també ocasionalment de taller de restauració. La situació, les dimensions, l'equipament i la infraestructura actual són absolutament insuficients per fer front a les necessitats actuals.

En conseqüència, es considera prioritari determinar una la configuració d'un nou espai destinat a l'àrea d'oficines i de gestió (personal tècnic, administratiu, etc) d'acord amb les previsions futures i la voluntat de servei que es pretén oferir.

4.2. Els serveis públics i el material de presentació.

A l'actualitat tots els serveis públics del museu es concentren a l'edificació de la Pia Almoina i de can Fornells. La diagnosi i valoració dels diferents usos dels espais i dels serveis actualment disponibles revela, en primer lloc, unes mancances de caràcter general i una insuficiència total d'espais i de recursos materials i humans per poder afrontar els reptes que desitja assolir el museu.

Per exemple, la falta d'un espai adequat per poder fer exposicions temporals ha impedit qualsevol possibilitat de complementar d'una forma continuada i eficient els continguts de l'exposició permanent. L'absència d'una sala d'actes per portar a terme reunions, col·loquis, conferències, projeccions, debats, etc és també una deficiència que cal tenir en compte, car limita l'oferta d'activitats que pot generar el propi museu i també la d'aquelles agrupacions o entitats que habitualment col·laboren amb el museu en l'estudi, preservació o difusió del patrimoni. Completa aquesta llista de mancances greus la falta d'un espai adient per poder realitzar els tallers didàctics o altres activitats adreçades fonamentalment al públic escolar, que ha de ser un dels objectius principals en l'estratègia de promoció del museu.

A més d'aquestes consideracions generals, la diagnosi i valoració concreta dels serveis públics actualment disponibles permet apuntar les següents problemàtiques i les següents estratègies d'intervenció:

- **L'exposició permanent.**

Tal com ja hem avançat consta de tres grans blocs expositius dedicats a la paleontologia, la prehistòria i la història que, alhora, ocupen diverses sales. Els recursos expositius utilitzats són, per norma general, els plafons de format petit amb un text explicatiu i il·lustracions, les vitrines on s'exhibeixen les peces originals i algunes reproduccions i, finalment, algunes maquetes.

A banda de les consideracions generals sobre l'itinerari i el recorregut que ja hem fet en l'apartat anterior, direm que la disposició actual de l'exposició permanent –peces i els plafons explicatius- és fonamentalment correcta, especialment després dels esforços realitzats els darrers anys per intentar unificar la seva presentació i millorar les vitrines existents.

No obstant això, es fa evident que el museu ha anat desenvolupant el seu programa expositiu a batzegades, en funció d'uns recursos desiguals i sense la regularitat necessària, creant així diferències notables entre els diversos àmbits temàtics que es desenvolupen i que fan perdre força a les especificitats que hom pretén destacar.

La diversitat tipològica de les vitrines i dels expositors utilitzats a les respectives sales, el contrast en els nivells de continguts dels plafons explicatius o la forma com es presenten els materials són, per citar només alguns exemples, factors que contribueixen a augmentar la sensació de poca cohesió museogràfica del discurs al llarg del recorregut.

Malgrat la qualitat i diversitat que tenen les peces i objectes que s'hi poden contemplar, el visitant no pot interactuar ni interrogar-se sobre la contextualització dels materials que es presenten.

El català és l'únic idioma vehicular utilitzat en la museografia i no hi ha cap sistema –audioguies, etc- que permetin la seva traducció a d'altres idiomes (castellà, anglès, etc). Únicament es disposa d'uns fulls de traducció dels textos que hi ha a les sales que permeten fer la visita en altres idiomes. Aquest és, per tant, un altre aspecte que s'ha de millorar en el futur.

Pel que fa l'estructura del discurs de l'exposició, aquest segueix un esquema cronològic i, al nostre entendre, es podria millorar notablement a partir d'una concepció més global i unitària que desenvolupi una idea central comuna, actualment inexistent o poc definida, que articuli de forma coherent els diferents àmbits temàtics que, a la pràctica, han de ser els encarregats de transmetre i ampliar aquesta informació.

En definitiva, proposem una remodelació en profunditat de l'exposició permanent a partir d'una nova estructura del discurs museològic i de la reordenació i ampliació de l'espai expositiu i, finalment també, dels recursos museogràfics utilitzats, que facin molt més atractiva i emocionant la seva visita.

▪ **Els materials de presentació i els serveis de difusió.**

Actualment, els públic general disposen del següent material d'informació sobre el museu i dels serveis complementaris:

A) Full promocional. Gratuït, es dóna amb l'entrada. Conté informació reduïda de tipus general. Breu resum de la col·lecció que conforma el museu i dels principals punts d'interès que es poden visitar a la seva rodalia: coves paleolítiques de Serinyà, el poblat lacustre neolític de la Draga, la vil·la romana de Vilauba i el barri medieval de Banyoles. Inclou un plànol de situació general, les tarifes i els horaris. Traducció al castellà, francès i anglès.

B) Visites guiades al museu per a grups. Pagament. Visita convencional que explica la història de l'edifici i de les col·leccions que configuren l'exposició permanent (diversos idiomes, fonamentalment català i castellà). També

s'ofereixen les visites guiades als jaciments arqueològics de Serinyà i de Vilauba, itineraris per Banyoles medieval i rutes històriques per a la comarca. La gestió i realització del servei de visites es fa a través de l'associació cultural "Tempus" i de l'empresa Arqueolític, en funció de la reserva prèvia.

Fins fa poc temps el museu disposava també d'un servei de audioguies sonores que proporcionava explicacions sobre l'itinerari del museu. Es tractava d'una modalitat de pagament, d'ús individual, que ara ja no es pot fer servir.

C) Tríptics dels jaciments arqueològics que es poden visitar a l'entorn més immediat com, per exemple, la Draga, Vilauba i el Parc Arqueològic de les Coves de Serinyà. Contenen informació de caràcter específic i, també, general sobre el servei de visites guiades, tallers o demostracions.

Finalment, el públic escolar disposa també dels següents serveis específics:

A) El dossier didàctic. Material encaminat a la preparació de la visita escolar al museu. Només es proporciona als professors i inclou diferents textos sobre els àmbits expositius del museu així com també alguna proposta d'activitats a desenvolupar amb els alumnes

B) Les visites didàctiques. Pagament. Visita guiada amb monitor al museu o als jaciments arqueològics de la comarca (coves prehistòriques de Serinyà, vil·la romana de Vilauba i Banyoles medieval). Aquestes visites estan encaminades al nivell C, Superior de Primària i ESO.

Hi ha la possibilitat de realitzar un taller de prehistòria (el foc, la fabricació d'eines de sílex, de ceràmica i de cistells, mòlta de blat, etc) al poblat neolític de la Draga. El taller està enfocat als alumnes de Primària, ESO i Batxillerat i es realitza al mateix jaciment arqueològic, on es poden veure les reproduccions de les cabanes i altres construccions del poblat.

La gestió i realització del servei de visites es fa a través de l'associació cultural "Tempus" i de l'empresa Arqueolític, en funció de la reserva prèvia.

C) Fitxes de treball. Complementàries per a totes les activitats didàctiques. Encaminades als alumnes escolars i adaptades als diferents nivells

La diagnosi dels materials de presentació i dels serveis que acabem de fer permet proposar algunes actuacions futures encaminades a millorar el rendiment de la visita. Pel que fa als recursos de presentació i difusió en general, proposem, doncs, una ampliació i

renovació dels productes destinats al públic general i també establir d'unes pautes comunes i d'una línia pròpia (format, disseny, presentació, etc).

Aquesta actuació es considera indispensable per reforçar el paper del museu i transmetre la noció que aquest és l'òrgan que coordina o participa activament en bona part de les actuacions patrimonials del municipi i de la comarca.

A més d'aquests aspectes formals, també és prioritari uniformitzar els continguts, amb el propòsit de reforçar així la idea que els museu o els diferents punts d'interès, jaciments arqueològics i edificis que hom pot conèixer i visitar de forma separada, s'integren i formen part, d'un mateix discurs d'abast més general.

A l'àmbit més concret, esmentarem la necessitat urgent de desenvolupar una política de publicacions que pugui donar resposta a les necessitats i demandes dels usuaris. L'edició d'estudis monogràfics sobre les col·leccions del fons o d'una guia divulgativa del museu, assequible i en diversos idiomes i, més endavant, també de les "antenes" o itineraris que s'han d'articular a través d'aquest equipament formaria part són, per citar només uns exemples, unes de les mancances més significatives que pateix actualment el MACB en l'àmbit de la difusió científica i divulgativa.

La millora de l'atenció al públic escolar requereix impulsar i ampliar especialment els tallers didàctics que, fins ara, pràcticament no s'han pogut desenvolupar per falta de l'espai adequat, fins al punt que les propostes endegades anys enrere s'han hagut d'anul·lar a causa de la impossibilitat material de realització dins el mateix museu. Es proposa, per tant, una major diversificació de l'oferta que cobreixi els grans àmbits temàtics del museu i que s'adapti als diferents nivells del públic escolar.

Aquesta diversificació de l'oferta hauria de considerar, per exemple, la possibilitat d'organitzar demostracions o experimentacions sobre determinats temes (funcionament de la farga, fabricació i cocció de ceràmica a l'època, etc) destinades al públic escolar o general i que permeten un coneixement més viu i directa de la història.

▪ **Botiga.**

Aquest servei comparteix l'espai amb el punt de recepció i de control dels visitants i, en realitat, es limita a una petita vitrina/mostrador. En conseqüència, l'oferta de productes és molt limitada. Es tracta, sobretot publicacions, de caràcter local i comarcal o monografies de jaciments de la zona, així com també uns materials diversos com ara postals, diapositives o unes poques reproduccions d'objectes del fons del museu.

A l'apartat introductori d'aquest mateix capítol ja hem fet esment de la situació inadequada que comporta l'emplaçament d'aquest servei al bell mig del recorregut de

l'exposició permanent.

Es proposa buscar un nou emplaçament i ampliar la superfície d'aquest servei que pot esdevenir també una font de recursos complementaris. El més convenient seria pensar, doncs, en una ubicació vinculada preferentment als espais d'entrada o sortida i que, cas que fos possible, pogués ser accessible amb independència de la visita a l'exposició permanent.

És convenient ampliar els productes comercialitzats tenint en compte el tipus de visitant que té el museu (més materials i objectes adreçats al públic escolar, més reproduccions, més publicacions de caràcter divulgatiu, etc).

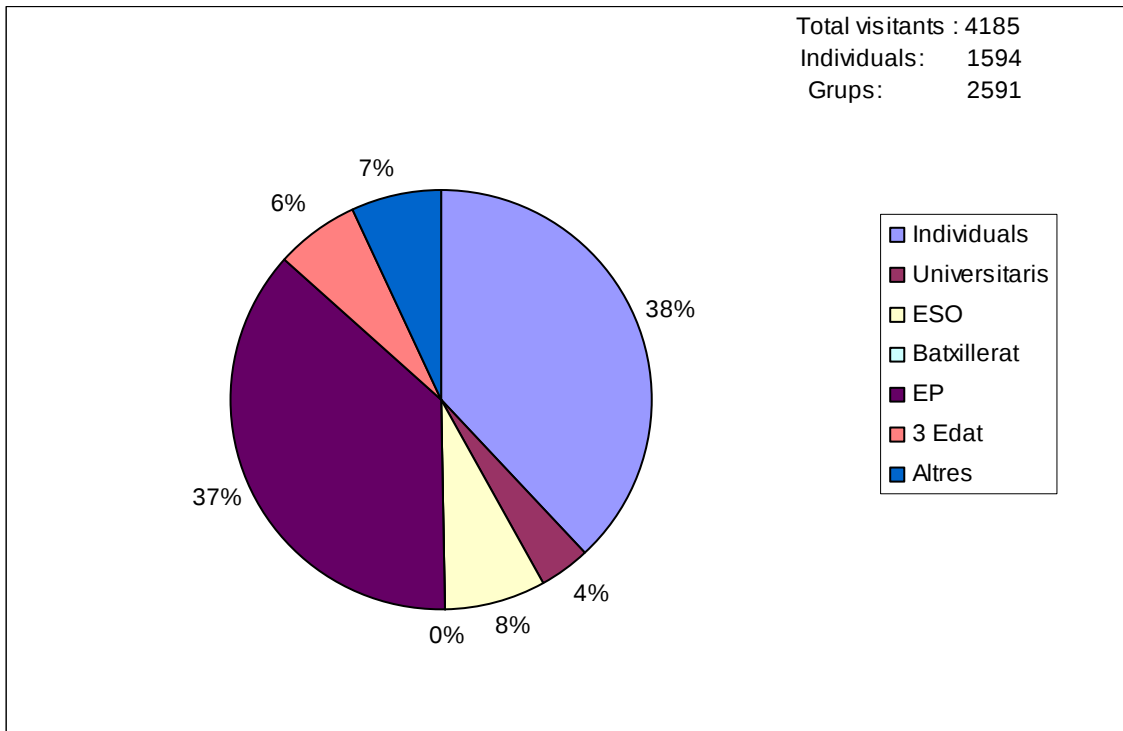
▪ Els serveis públics (WC).

Actualment, els serveis públics disponibles són totalment insuficients, principalment en casos d'aglomeració o de visites de grups, atès que es disposa només d'un únic lavabo que, a més està fora del recorregut bàsic que segueix el públic visitant.

Es recomana, per tant, multiplicar i diversificar, dins d'uns límits raonables, la ubicació d'aquests serveis al llarg dels espais d'ús públic. Tanmateix, cal tenir present que l'estat de conservació i la neteja dels serveis és precisament un dels indicadors de referència per avaluar la qualitat d'un equipament.

4.3. El públic actual.

El balanç del públic corresponent a l'exercici 2005 indica que han visitat el MACB un total de 4.185 persones, cosa que suposa una petit descens de 307 visitants (un 6,83%) en relació a l'any anterior 2004 (4.492 persones).

D'aquest total, les visites individuals representen un 38% (1.594 persones, 362 menys que l'any anterior), mentre que les visites col·lectives són el 62 % (2.591 persones, 55 persones més que l'any anterior). Dins de l'apartat de les visites col·lectives, l'aportació més important és la dels grups d'Educació Primària (1.549 alumnes), seguit dels d'ESO (316 alumnes).

En relació al nombre de visitants global, els grups escolars, que representen un 63,16% del total de grups són, quantitativament parlant, el col·lectiu més nombrós. Per contra, fins al moment, el nombre de visitants de perfil acadèmic concret és molt variable i quantitativament molt menys significatiu.

La distribució mensual revela que la màxima afluència de públic es va produir al mesos de maig (643 persones) i de març (624 persones). El mes d'agost, amb 462 persones i el mes d'octubre amb 411 persones, a causa de l'entrada gratuïta per St. Martíà, són els següents mesos amb més afluència de públic. El període de màxima afluència dels grups escolars correspon als mesos d'octubre, novembre, abril, maig i juny. Pel que fa a les visites individuals, el pic màxim és durant els mesos d'estiu (juliol i agost) o coincidint amb els períodes de vacances repartits al llarg de l'any.

Pel que fa a la procedència, s'observa que la major part dels grups provenen de Banyoles i de les comarques gironines, un 64,50%, seguits dels procedents de Barcelona i de les comarques barcelonines, que representen el 27,60%.

Destaca l'augment progressiu que mostren en els darrers balanços les visites guiades i tallers escolars que es realitzen en dependències externes del MACB, com són les visites guiades i tallers que es fan a la vil·la romana de Vilauba (204 persones) i, especialment, el Parc neolític de la Draga (1.713 persones).

Els estudis de públic que periòdicament fan els equipament museístics de Banyoles i, en particular, els corresponents al MACB, demostren que, malgrat lleugeres oscil·lacions anuals, existeixen unes pautes que permeten tenir una idea força precisa del perfil dels visitants i, per tant, de quins són els col·lectius o grups que, mitjançant una correcta museografia i millora de les instal·lacions, més poden créixer en el futur.

Preocupant és, però, la tendència a la baixa en el nombre total de visitants al llarg dels darrers anys. Reveladora és, per exemple, la comparació amb les xifres dels anys 80 i 90 del segle XX, amb una forquilla que oscil·lava entre els 15.000-20.000 visitants. Vers el canvi de segle les xifres varen baixar fins als 10.000-5.000 visitants, tendència que s'ha agreujat encara més arrel del tancament del Museu Darder, amb qui, cal recordar-ho, es compartia l'entrada.

A banda de determinats fenòmens “mediàtics”, com la polèmica generada entorn a l'exposició del “boiximà de Banyoles” que de retruc va provocar també un augment considerable de públic durant l'any 1993, els estudis anuals de públic posen de manifest les limitacions del MACB per mantenir i superar la capacitat de captació que tenia anys enrere.

Les causes d'aquesta davallada constant del nombre de públic són, de ben segur, múltiples: la competència directa d'altres museus o de jaciments visitables, l'envelliment de la museografia, la incapacitat per poder organitzar exposicions o activitats, manca de mitjans materials i humans, la falta de suport institucional, limitacions pressupostàries, etc.

En conseqüència, les propostes encaminades a potenciar en el futur l'augment del públic hauran de ser també múltiples. A banda de les solucions particulars a les problemàtiques que acabem d'enumerar (nova museografia, disponibilitats espai tallers, etc.) pensem que és necessari i indispensable activar una línia d'actuació dins el MACB que s'ocupi específicament de la difusió.

4.4. Anàlisi i informe DAFO.

L'anàlisi i informe DAFO, a més d'incloure algunes de les debilitats principals del MACB, que acabem d'enumerar de forma més detallada en l'apartat 4.2, pretén fer, també, una diagnosi més global d'aquest equipament en relació amb l'oferta museística i patrimonial local i de l'entorn més proper.

Debilitats internes

- Caràcter històric de l'edifici. L'emplaçament de les instal·lacions del MACB en un edifici de caràcter històric, l'antiga casa de la vila i Pia Almoina, condicionen i limiten el desenvolupament del projecte.
- Manca d'espais. Actualment el museu no disposa dels espais suficients per poder desenvolupar de forma eficient la major part de les tasques i serveis que hauria de prestar per esdevenir un dels principals equipaments museístics de referència territorial.
- Proposta poc individualitzada. A pesar de la importància i singularitat del fons del MACB, el seu discurs no emfatitza aquells fets o particularitats que, dins la història comarcal i local, tenen un clar valor diferenciador en relació a l'oferta que tenen altres museus d'arqueologia propers.
- Discurs incomplet. La visió que actualment presenta el MACB està excessivament focalitzada en les etapes prehistòrica o romana i no aprofundeix en altres períodes igualment rics o "emblemàtics", com ara l'etapa medieval.
- Situació allunyada de l'estany. La ubicació del museu en ple barri Vell dificulta la captació del públic que visita la ciutat per conèixer fonamentalment els seus valors naturals i, sobretot, el principal reclam turístic, que és l'estany. L'inexistència de propostes que vinculin aquests béns naturals i els culturals és una dificultat afegida per equilibrar i diversificar l'oferta actual.
- Accessibilitat complicada. Actualment arribar en cotxe o autobús al MACB i, en general, al casc antic, és molt complicat atesa la manca d'aparcaments i de vials clars que permetin l'aproximació dels visitants.

Amenaces externes

- Àmplia oferta cultural. L'oferta cultural, patrimonial i museística que en els darrers anys han impulsat altres ciutats com Girona, Besalú, Olot o Figueres constitueixen una forta competència a la proposta de Banyoles i la comarca.

- Pèrdua de competitivitat i de suport. L'enderreriment actual del MACB, en comparació amb altres equipaments museístics propers, paral·lel a la falta de suport i de complicitat amb diferents sectors (institucional, empreses, ciutadans, etc.), ha comportat també una pèrdua de competitivitat per fer front a la necessària i constant renovació i manteniment de les instal·lacions, de la col·lecció, de la museografia, dels recursos didàctics, etc.
- Poca vertebració del museu amb el territori. L'inexistència d'una política global sobre el patrimoni local i comarcal ha motivat que el MACB entri en competència amb altres equipaments que haurien de ser un excel·lent complement monogràfic d'una part del seu discurs museològic o que, de forma recíproca, podrien actuar com una porta d'entrada al propi museu.

Forteses internes

- Recerca consolidada. El coneixement rigorós i l'àmplia informació disponible sobre determinats períodes o fets concrets, resultat de molts anys de recerca, permet desenvolupar una oferta cultural potent i amb forta personalitat pròpia.
- Riquesa i diversitat del fons moble i immoble. La important col·lecció de béns mobles que il·lustren aspectes diversos de l'activitat humana en el transcurs de la Història i la riquesa i varietat dels béns immobles del patrimoni cultural local i comarcal són un dels trets diferencials de l'oferta del MACB.
- Potencial museístic. El fet de partir d'un museu ja en funcionament i la possibilitat de renovar, ampliar i millorar notablement l'equipament actual a partir d'un nou projecte museològic i arquitectònic, han de permetre convertir el MACB en un referent dins el seu àmbit d'actuació i entre els visitants de Banyoles.
- Lligam amb el patrimoni natural. La connexió evident entre l'estany i l'entorn natural i el patrimoni cultural, ha de facilitar l'aprofitament del reconeixement ja consolidat que té el patrimoni natural per potenciar i "desviar" l'interès vers aquest patrimoni cultural.

Oportunitats externes

- Millora i ampliació de l'oferta actual. El projecte museològic i la reforma arquitectònica i museogràfica del MACB han de permetre millorar i ampliar l'oferta cultural actual destinada als propis ciutadans i als visitants, de manera que el museu esdevingui un element de dinamització de Banyoles i el seu entorn.
- Recuperació de recursos culturals. La necessària vinculació del MACB amb el

territori ha de contribuir a recuperar l'ús social d'altres béns patrimonials que avui són poc coneguts o que es troben infravalorats.

- Creació de nous productes. La renovació del MACB i la incorporació progressiva d'altres valors patrimonials ha de comportar la creació i promoció de nous productes culturals que contribueixin a impulsar les activitats d'oci i turisme a la ciutat.
- Captació de nous visitants. La conversió del MACB en un autèntic equipament museístic ha de servir per renovar l'interès dels ciutadans vers la història comuna i també per captar nous grups de visitants que, fins ara i majoritàriament, venen a Banyoles per conèixer el seu patrimoni natural.

5. Estratègies generals i propostes d'intervenció.

L'anàlisi de l'estat actual del museu i l'informe DAFO ens han permès determinar quines són les problemàtiques principals que té avui aquest equipament i, en conseqüència, disposar de l'informació necessària per proposar les estratègies generals futures encaminades a resoldre aquestes deficiències.

Més endavant, caldrà desenvolupar aquests suggeriments de forma més detallada en els posteriors projectes executius arquitectònic i museogràfic que, forçosament, han d'acompanyar aquest projecte museològic.

Les deficiències de l'equipament actual no permeten solucions parcials a les diferents problemàtiques sinó que obliguen a plantejar, per tant, com a única alternativa viable i coherent, la necessitat d'elaborar un projecte global que tingui en consideració unes estratègies generals, que prengui en consideració els recursos humans i econòmics disponibles i que sigui compatibles amb accions de més gran abast i a llarg termini.

En aquest sentit, volem advertir també que no és la nostra voluntat aprofundir aquí en aquelles qüestions que facin referència a la programació específica dels diferents àmbits d'actuació del museu (recerca, conservació i difusió) que, en tot cas, s'haurien d'abordar en un futur Pla Director que haurà d'establir els objectius a assolir en aquests camps en els propers anys.

5.1. Estratègies principals.

La diagnosi dels espais actuals, dels equipaments, serveis i dels components de la visita del museu i l'informe DAFO que hem fet en el capítol 4 permet sintetitzar les estratègies futures a partir de quatre grans eixos que, per nosaltres, són fonamentals per assolir un òptim desenvolupament d'aquest equipament:

NOVA DEFINICIÓ MISSIÓ MUSEU

AMPLIACIÓ ESPAIS CONSTRUITS

NOVA MUSEOGRAFIA

VERTEBRACIÓ MUSEU-TERRITORI

Nova definició de la missió i del missatge del museu.

- La configuració discontinua del Museu al llarg de la seva història, fins ara excessivament depenent de fets més o menys circumstancials més que no pas resultat de l'aplicació d'un projecte unitari, ha contribuït d'una manera determinant a diluir progressivament el seu paper i, també, a desdibuixar alguns dels àmbits d'actuació propis. La impossibilitat d'executar els dos anteriors projectes museològics explica també, en bona part, la situació deficient situació actual.

Es proposa, doncs, definir de bell nou la missió i el missatge del museu per reorientar, actualitzar i consolidar definitivament aquest equipament cultural i per convertir-lo en el referent comarcal en la seva matèria.

Ampliació dels espais

- La pràcticament nul·la inversió en el manteniment i millora de les instal·lacions que ha patit gairebé sempre el MACB justifica la majoria dels dèficits actuals. Amb el temps, la impossibilitat d'atendre algunes de les necessitats més bàsiques (ampliació magatzems, sala d'exposicions temporals, aules didàctiques, etc) ha esdevingut un llast insalvable.

En conclusió, doncs, pensem que la situació actual només es pot resoldre a partir d'una estratègia que contempli la optimització dels espais actuals i l'ampliació de la superfície de les instal·lacions, que facin possible desenvolupar d'una forma satisfactòria les

tasques pròpies del museu i aquelles activitats inherents a la seva funció d'equipament cultural.

Nova museografia

- El muntatge museogràfic actual, que és resultat d'ampliacions successives (exposicions paleontologia, Pere Alsius i la mandíbula de Banyoles, Vilauba) és poc homogeni i actualitzat, atès que els recursos i continguts utilitzats han estat diversos.

La proposta que ens sembla més adient és, a partir d'un nou guió museològic proposem renovar i regularitzar totalment la presentació museogràfica i, també, mitjançant l'aplicació d'uns criteris comuns, els seus continguts.

La redacció i posterior execució del corresponent projecte museogràfic ha de fer possible posar al dia amb recursos més moderns i atractius la concepció actual del museu que ha quedat totalment obsoleta.

Vertebració museu-territori

- Actualment no existeix una vertebració real entre el MACB i els jaciments, centres d'interpretació o punts d'interès que són el fonament del discurs museològic.

Més enllà de la simple bona intencionalitat actual, es proposa establir una xarxa d'antenes i d'itineraris que de forma coordinada desenvolupin i complementin els continguts del museu. Caldrà suggerir, per exemple, un seguit d'actuacions encaminades a homogeneïtzar la museografia *in situ* d'alguns jaciments (La Draga, Vilauba, edificis i monuments històrics, etc), amb alternatives de senyalització, panells o, si s'escau, petites estacions d'interpretació.

5.2. La missió i el missatge del nou MACB.

La important col·lecció de peces i objectes mobles vinculats amb el llegat patrimonial que conformen el fons del museu, així com també, els testimonis del ric patrimoni arqueològic, històric i industrial de Banyoles i de la comarca són els dos arguments principals que justifiquen la missió del nou MACB.

La missió principal d'aquesta institució ha de ser, en conseqüència,

- l'explotació cultural d'aquests recursos, mobles i immobles, amb la finalitat, d'una banda, d'aprofundir en el seu coneixement i, de l'altra, de beneficiar la ciutat i la comarca i de contribuir decididament en el desenvolupament social i econòmic de la seva comunitat.

La possibilitat de comptar amb un equipament museístic ja en funcionament i plenament reconegut justifica, encara més, la formulació d'aquesta missió i constitueix una fortalesa interna que cal aprofitar convenientment, per tal de renovar i desenvolupar un nou equipament cultural que sigui l'òrgan central de referència en la gestió d'aquest patrimoni.

La definició d'aquesta missió té, de forma intrínseca,

- unes connotacions relatives a la pròpia naturalesa com a museu (preservació, estudi i difusió de la cultura material, etc) i unes altres que fan referència al paper de gestor cultural que, en el futur, esperem pugui desenvolupar (col·laboració en el marc d'un planejament global en àmbits diversos, turístic, urbanístic, etc) per esdevenir un factor actiu de progrés de la societat en la qual s'insereix.

La delimitació d'aquest conjunt d'elements que conformen la missió del museu és, per tant, cabdal per poder dissenyar el corresponent programa museològic i museogràfic i, finalment també, les línies d'actuació i el desenvolupament posterior.

Les especificitats de la col·lecció del MACB i, en general, de la història comarcal i local aconsellen articular l'eix central del seu discurs museològic en:

**Explicar com l'home es va adaptar, aprofitar
i transformar en el transcurs del temps a
aquest medi natural singular marcat pel
fenomen lacustre.**

Al nostre entendre, la interrelació constant que s'estableix entre aquest paisatge i l'home constitueix, justament, una de les peculiaritats de la identitat que permet diferenciar l'oferta del MACB de la d'altres equipaments museístics que poden tenir unes característiques similars.

El desenvolupament d'aquesta idea bàsica en el discurs museològic encaixa, també, amb la imatge o "marca" actual de Banyoles i de la comarca del Pla de l'Estany, basada essencialment en l'estany i els seus valors naturals i, alhora, permet enriquir i ampliar aquesta concepció tot posant en relleu també els valors culturals i patrimonials que hi ha en aquest territori.

En aquest sentit, el discurs del nou MACB i el de l'Espai d'Interpretació de l'Estany han d'esdevenir complementaris i, alhora, han de posar de manifest l'existència d'una veritable concepció global dels equipaments museístics locals.

El museu ha de continuar tenint una important funció educativa, perquè desenvolupa aspectes o temàtiques que formen part dels diferents programes escolars o universitaris, ja sigui en els camps de la arqueologia, la història o la crònica social o econòmica.

La nova museografia, més d'acord amb les possibilitats i recursos actuals, ha de contribuir, doncs, a reforçar aquesta vessant educativa fent més atractiva la descoberta i l'assimilació dels continguts que conformen l'essència del seu discurs museològic.

La nova missió del museu es fonamenta també en la possibilitat de crear uns itineraris locals i comarcals que permetin conèixer i explicar el ric patrimoni de Banyoles i de l'entorn i que facin possible descobrir de primera mà i de forma monogràfica aquells elements que s'integren dins la temàtica general que desenvolupa el museu.

El nucli antic de la ciutat, els recs, les evidències de l'activitat manufacturera i l'aprofitament de l'energia hidràulica o els nombrosos jaciments arqueològics són una altra fortalesa interna que cal aprofitar i desenvolupar de forma convenient

A més de la seva funció educativa, el MACB ha de ser també un dels factors principals que impulsin la patrimonialització de la ciutat i d'altres conjunts, monuments o jaciments de la comarca, reforçant, en definitiva, la dimensió de gestor cultural que desitgem tingui aquest renovat equipament museístic.

Finalment, a banda de les funcions educatives i culturals, s'espera que el MACB que, encara que d'una forma indirecta, contribueixi també a la dinamització econòmica de la ciutat i el seu entorn. El turisme cultural és encara avui un recurs poc desenvolupat en comparació al turisme de masses o l'esportiu, que són els eixos principals del model actual.

El nou MACB pot esdevenir, doncs, un important actiu per ajudar a equilibrar d'una forma

molt més raonable el model turístic actual i per diversificar i ampliar aquesta oferta vers els béns patrimonials, que poden tenir també una important rendibilitat i que, semblantment a les singularitats naturals que són el principal reclam de la comarca, també cal preservar i mostrar.

Tal com ja hem avançat, a partir de la idea central que articula el discurs museològic es pretén subratllar o emfatitzar només aquells períodes de la història comarcal o local que són més representatius i que il·lustren millor aquest lligam, divers i canviant, que s'estableix entre les diferents comunitats humanes i l'entorn natural, tot insistint en l'ús que aquelles n'han fet al llarg d'aquest procés que encara continua viu.

Aquesta idea central és la que determinarà, més endavant, juntament amb la composició de la col·lecció del fons del museu i els testimonis materials o immobles d'aquestes societats, la definició dels principals àmbits temàtics de l'exposició permanent i el missatge genèric que caldrà desenvolupar en cadascun d'ells.

Podem distingir dos tipus de missatge:

- D'una banda, es proposa treballar i transmetre, en primer lloc, aquells conceptes generals relacionats amb l'ús específic que al llarg de la història l'home ha fet d'aquest entorn natural particular.

En podem avançar els següents:

A) Per exemple, en el bloc temàtic dedicat als primers pobladors es pretén destacar el fet que la precoç i intensa presència humana s'explica, en part, per l'abundància de coves, abrics i recursos que oferia l'entorn natural.

B) Es proposa subratllar també el paper de l'estany com a motor de sedentarització i de desenvolupament de les diferents comunitats humanes, especialment a partir de l'època neolítica en endavant, en la mesura que era una font imprescindible per obtenir uns recursos complementaris.

C) En canvi, a l'àmbit temàtic dedicat al període medieval i modern, caldrà potenciar el missatge que l'estany esdevé un mitjà econòmic capaç de generar riquesa (establiment del monestir, creació d'una potent infraestructura hidràulica, desenvolupament urbà, etc)

D) i, si es considera convenient, a manera de cloenda o reflexió final, com a l'actualitat l'estany s'ha transformat senzillament un reclam turístic o esportiu.

- De l'altra, al llarg de l'exposició permanent es pretén desenvolupar també conceptes més específics relacionats amb cadascun dels quatre grans àmbits temàtics que conformen el fil argumental del discurs museològic.

L'objectiu és treballar, en la mesura que sigui possible, una sèrie de temes que, d'una manera transversal i diacrònica, ofereixin igualment una visió sintètica sobre qüestions concretes com, per exemple, el coneixement del medi natural específic o paleopaisatge, l'hàbitat, l'economia, l'estructura social, el món funerari i de les creences, la vida quotidiana, la tecnologia o les manifestacions artístiques.

Els estris i objectes que conformen la col·lecció del museu són, juntament amb altres recursos museogràfics i les evidències materials que l'home ha deixat en aquest territori, el suport necessari per introduir i transmetre als visitants tots aquests conceptes o missatges i, per tant, de conèixer els fonaments de les especificitats de la història local i comarcal que volem difondre.

5.3. El MACB: porta d'entrada a la història de Banyoles i del Pla de l'Estany.

Hom parteix de la idea que actualment el principal atractiu que té la ciutat de Banyoles i la comarca del Pla de l'Estany és, justament, l'estany i el seu entorn natural i que, fins ara, els equipaments museístics no han estat capaços de captar l'interès de la majoria dels visitants per descobrir i conèixer també la riquesa arqueològica i històrica de la comarca, que compta amb béns excepcionals que cal posar en valor i que són susceptibles de ser “patrimonialitzats”.

Tot i l'oferta de museus existent (Museu Darder i Arqueològic Comarcal, jaciments i monument visitables com la Draga o el monestir de Sant Esteve), Banyoles no ha estat capaç de consolidar-se, malgrat tot, com un destí de turisme cultural.

La reforma de l'antic Museu Darder, convertit ara en l'Espai d'Interpretació de l'Estany, que es troba ja en una fase molt avançada, juntament amb l'impuls i remodelació que s'ha de fer al Museu Arqueològic Comarcal, ambdós emplaçats al casc antic, han de servir per connectar, de forma recíproca, l'àrea de l'estany amb el nucli històric i els altres punts d'interès que s'hi puguin incorporar en el futur.

El nexa d'unió entre ambdós equipaments museístics i també amb els diferents punts d'interès ha de ser, simbòlicament i a la pràctica, precisament l'aigua, perquè l'un tracta de les particularitats de la conca lacustre des d'una òptica “natural” i, l'altra, partint d'una visió més “antròpica”, pretén estructurar el seu discurs en explicar com l'home s'ha adaptat, ha transformat i aprofitat al llarg del temps aquest medi.

Tanmateix, la recuperació dels diversos itineraris que segueixen els recs de desguàs de l'estany i que són uns dels elements característics de la trama urbana de Banyoles ha de contribuir també a lligar físicament l'àrea de l'estany amb els museus i els altres centres d'interpretació.

Malgrat que fins ara els conjunts o punts d'interès -estany, recs, Museu Darder d'Història Natural, Museu Arqueològic Comarcal de Banyoles, la ciutat, els monuments i els jaciments arqueològics de la comarca- s'han mostrat de forma aïllada i independent es pretén establir diferents nexes d'unió, de manera que el visitant els pugui interrelacionar a voluntat.

Els diferents itineraris, llocs o centres d'interpretació que es vagin articulant a partir d'aquests dos grans centres museístics, han de servir per crear una potent xarxa intercomunicada a través de la qual el visitant podrà endinsar-se d'una forma transversal en el coneixement d'aquest ric patrimoni.

Al nostre entendre, la conjunció de tots aquests elements proporciona una forta

personalitat a la ciutat de Banyoles i permet diferenciar-la d'altres ciutats veïnes com Girona, Besalú, Olot o Figueres, que són, quant a l'oferta cultural, competidores directes.

La forma d'entrar en contacte i de conèixer aquest ric patrimoni, natural, històric i industrial, pot ser, doncs, múltiple: a través del mateix estany de Banyoles, dels dos grans equipaments museístics que són l'Espai d'Interpretació de l'Estany i el Museu Arqueològic Comarcal de Banyoles o, finalment també, a partir dels diferents itineraris o centres d'interpretació emplaçats al municipi o a la comarca.

En definitiva doncs, la voluntat de reformar i d'impulsar l'actual Museu Arqueològic Comarcal de Banyoles permet, doncs, qüestionar, debatre i plantejar un nou discurs museològic i els seus continguts, en el benentès que aquesta és una oportunitat única per convertir-lo en un gran equipaments cultural de la ciutat i de la comarca, simbòlicament, també en la "porta" principal per conèixer el seu ric patrimoni arqueològic, històric i industrial.

5.4. Objectius del nou MACB.

D'acord amb les línies d'actuació avançades en l'apartat anterior pensem que és possible replantejar també els objectius que ha d'assolir el nou museu dins l'àmbit local i comarcal. A més d'aquelles connotacions inherents a la seva pròpia definició com a equipament museístic, hauria de contemplar també altres funcions següents:

- Garantir la conservació, la protecció i la salvaguarda de les col·leccions que integren el fons del Museu
- Plantejar un discurs expositiu que a través d'aquest patrimoni històric i arqueològic contribueixi a la sensibilització de la societat i explicar-lo a través d'una nova fórmula expositiva.
- Mostrar i posar les claus d'interpretació d'aquest llegat patrimonial i també de l'avenç del coneixement.
- Impulsar la recerca del patrimoni arqueològic i històric. El museu ha de ser el denominador comú a tots projectes científics vinculats a aquest patrimoni i també l'òrgan de suport d'aquelles actuacions que afectin al nucli urbà de Banyoles.
- Treballar per protegir, conservar i museïtzar el patrimoni arqueològic i històric del municipi de Banyoles i, en tot allò que sigui de la seva competència, també del de la comarca del Pla de l'Estany.
- Facilitar la consulta i l'estudi del fons.
- Convertir-se en un lloc de diàleg entre la gent que treballa i gestiona aquest patrimoni i la resta de la societat.
- Ser un referent en la posada en valor del patrimoni arqueològic i històric de Banyoles i la comarca del Pla de l'Estany.
- Plantejar els problemes i els reptes que s'han d'afrontar en el futur.

5.5. El públic.

La proposta museològica que presentem preveu l'afluència d'uns tipus de públic determinats que, lògicament, també condicionen les dimensions i característiques dels espais d'aquest equipament i el propi disseny expositiu.

La definició del públic al qual va destinat i, per tant, dels seus interessos i necessitats, és, doncs, fonamental per encertar la nova proposta museogràfica que es vol implementar, per planificar les futures estratègies de comunicació, la temàtica de les exposicions temporals, els tallers didàctics, o els altres serveis complementaris al discurs museològic.

Un dels objectius principals de l'ampliació, reforma del discurs expositiu i millora de les instal·lacions de l'actual MACB, és promoure un augment del nombre de visitants, tot millorant la seva oferta vers el tipus de públic més consolidat i, també, treballant per atraure nous col·lectius.

Els fronts d'actuació són diversos (sistemes de captació, materials de presentació, etc) i sovint requereixen de la complicitat i col·laboració d'altres institucions o empreses.

Així, pel que fa a l'àmbit local caldria tenir en compte aspectes com la retolació i la senyalització, la promoció a les Oficines Municipals de Turisme, a les agències de viatges, i a la mateixa infraestructura turística de la ciutat (hotels, càmpings, restaurants, etc).

A l'àmbit del propi museu li correspon endegar també un important conjunt d'actuacions encaminades a potenciar el paper divulgatiu i educatiu: les exposicions temporals, xerrades divulgatives, cursos més especialitzats, visites comentades, dossiers didàctics per a professors i alumnes adaptats als diferents nivells, etc.

En definitiva, es tracta de potenciar diverses actuacions que per tal de fomentar la incorporació del MACB als circuits turístics i culturals comarcals i nacionals, de manera que el ventall de públics potencials sigui així també més ampli.

Tipus de públic

D'acord amb els objectius del museu, que vol acomplir de manera plenament satisfactòria una funció educativa i divulgativa del patrimoni, podem establir cinc grans tipus de públic com a destinataris preferencials:

- els visitants de perfil acadèmic genèric (escolars, professors, etc). Aquest grup és un dels objectius estratègics que es vol potenciar en el futur, en el benentès que permetrà complir la funció educativa que indubtablement ha de pretendre assolir el museu. Tot i que actualment l'àmbit geogràfic d'aquest públic és, sobretot, local i comarcal i, es

proposa potenciar també el procedent d'altres punts de Catalunya o de l'estranger.

- els visitants de perfil acadèmic o professional concret, vinculat al discurs del propi museu (arqueòlegs, investigadors, universitaris, historiadors, etc). Permet insistir i desenvolupar la tasca educativa del museu amb un grau de coneixement científic superior.
- el públic familiar o individual (ciutadans, turistes nacionals i estrangers, etc). Constitueix el segon pilar fonamental de la futura estratègia de promoció i difusió del museu, per completar la seva funció educativa i de sensibilització vers el patrimoni local i comarcal. És també un dels grups que cal potenciar de forma específica, tot aprofitant el reclam que exerceix l'estany i l'entorn natural en les visites de curta durada a la ciutat.
- i, finalment, altres grups o col·lectius de composició més heterogènia (jubilatats, agrupacions, viatges turístics, etc).
- els ciutadans de Banyoles i de la comarca. Es tracta d'un col·lectiu que cal potenciar per tal d'aconseguir la plena integració del museu al territori. Les estratègies per fer-ho són diverses: exposicions temporals de temàtica més local o d'interès general, aplicació de la concepció de la ciutat/museu obert, xerrades, col·loquis, tallers, etc.

Estratègies de promoció i difusió

La forta competència existent a l'entorn més immediat (Besalú, Olot, Girona, Figueres, etc.) aconsella centrar les futures estratègies de promoció i difusió del museu en

- consolidar i potenciar aquells segments de públic fins ara més fidel i,
- en intentar captar nous tipus de públic, fins ara absent o poc significatiu.

Les estratègies de promoció i difusió haurien d'aprofitar la present la condició de Banyoles com a destí turístic, que té en l'estany i el valor patrimonial del seu paisatge el principal atractiu. La potenciació de la zona lacustre, que es pretén incloure i aprovar dins la definició de parcs naturals nacionals, s'apunta com un clar motor de desenvolupament, tal com demostren la major part de les demandes fetes en els darrers anys a les oficines municipals d'informació.

Per tant, la renovació del MACB, ha de servir per millorar, ampliar i diversificar l'oferta actual i, de retruc, també per contribuir a transformar les tradicionals polítiques promocionals encaminades únicament a emfatitzar la visió de Banyoles com a bé natural i no pas com a bé mixt, natural i cultural.

5.6. La vertebració museu-territori.

En els apartats 4.4 i 5.1 hem insistit en la necessitat de promoure, dins el conjunt d'estratègies per potenciar el futur MACB, diverses actuacions encaminades a vertebrar el museu amb la ciutat i el territori.

La proposta s'hauria d'articular a partir de dos eixos principals i, alhora, complementaris:

- que afecten, d'una banda, a l'estructura del discurs museològic, que ha de reflectir aquesta vocació territorial i,
- de l'altra, les que fa referència al paper futur del MACB en la gestió i difusió dels béns patrimonials de Banyoles i de la comarca.

La interrelació constant entre aquests dos eixos aconsella desenvolupar una xarxa d'antenes o de punts d'interpretació, amb la finalitat de:

- de complementar i eixamplar el discurs i la temàtica desenvolupada pel museu,
- de racionalitzar d'una forma eficient i sostenible les qüestions relatives a la presentació, manteniment, gestió i divulgació de bona part dels béns patrimonials locals i comarcals i
- de contribuir a la millora del paisatge i de la qualitat de vida dels ciutadans.

La proposta alternativa de crear diferents equipaments museístics, de caràcter monogràfic i funcionament independent (MACB, monestir de Sant Esteve, la Farga, etc), en funció de la seva titularitat o temàtica, sovint conseqüència d'una tendència excessivament localista, no ens sembla recomanable perquè

- limita la noció de la ciutat i del territori com a conjunt,
- perquè no tots aquests béns són susceptibles d'esdevenir veritables museus
- i, finalment també, perquè és inviable econòmicament.

Per contra, la proposta de concebre el MACB com el denominador comú d'una xarxa d'òrgans de naturalesa i característiques diverses ens sembla altament positiva perquè,

- desenvolupa el concepte de ciutat/territori com a museu obert.
- fomenta la transversalitat del discurs i dels continguts, atès que permet canalitzar de forma recíproca els visitants i el museu, de manera que els primers puguin

arribar al museu a través d'aquests itineraris o viceversa i

- perquè permet optimitzar els recursos disponibles i la seva gestió
- perquè encaixa amb el paper que històricament ha desenvolupat el MACB en la recuperació i difusió del patrimoni (és l'únic equipament d'aquestes característiques reconegut per la Generalitat de Catalunya -número 11 del Registre de Museus- i és també l'únic dipositari dels béns mobles relacionats amb el patrimoni arqueològic, històric i industrial de la comarca)

La proposta de creació d'una xarxa d'antenes es basa en la possibilitat de configurar diferents itineraris que permetin al visitant ampliar el seu coneixement sobre aspectes o àmbits concrets de la temàtica general del museu, ja sigui mitjançant la visita directa i específica a un jaciment o edifici, o bé, seleccionant a voluntat els punts d'interès inclosos en els diversos recorreguts proposats.

Tant l'estructura del discurs museològic, que desenvolupem en el capítol 5, així com també la composició i naturalesa del fons del museu, aconsellen organitzar aquesta xarxa en dos tipus d'itineraris:

- D'una banda, **els itineraris comarcals**, encaminats a fer descobrir, sobretot, el ric patrimoni arqueològic i històric d'altres municipis, com ara Serinyà, Porqueres o Camós.

La rellevància de les col·leccions arqueològiques del museu ha fet que, tradicionalment, el MACB hagi inclòs la visita als principals jaciments de la comarca dins la seva oferta de serveis de visites guiades.

Es tracta, doncs, primer, de consolidar l'oferta actual i, també, d'incrementar el ventall productes existent i, també, de millorar els continguts i els criteris de presentació i museïtzació d'aquests bens patrimonials i del seu entorn.

En definitiva es pretén engrescar al visitant del museu a conèixer el context precís dels objectes que pot contemplar a l'exposició permanent o, si s'escau, també en les mostres temporals.

- De l'altra, es considera indispensable potenciar i desenvolupar també uns **itineraris locals** que facilitin als ciutadans i als visitants el descobriment del patrimoni arqueològic, històric i industrial de Banyoles i que posin de manifest l'estreta relació existent entre la ciutat i l'estany.

En aquest sentit, la voluntat de tractar en el nou discurs museològic que proposem, la gènesi i la posterior configuració de Banyoles, ha d'anar

acompanyada de la posada en valor dels monuments, espais urbans o altres punts d'interès que hi ha escampats en el teixit urbà.

La curta distància que hi ha entre els monuments o conjunts visitables del barri Vell (monestir, església de Santa Maria, Pia Almonia, muralla, Llotja del Tint, recs, Plaça Major, etc), així com també l'emplaçament del MACB al cor del casc antic, són arguments a favor de la creació d'aquests recorreguts locals, que es poden fer de forma amena i descansada i que poden tenir un alt nivell de continguts.

Malgrat que una bona part dels béns patrimonials que haurien de formar part d'aquesta xarxa depenen directament de l'ajuntament de Banyoles i que, en conseqüència, és relativament més fàcil incorporar-los, l'èxit d'aquest pla reclama també de l'acord entre les diferents institucions propietàries o responsables de la gestió per tal d'ampliar l'oferta mitjançant convenis o acords de col·laboració (ajuntaments, Consell Comarcal, Bisbat, C.E.C.B., privats, etc).

La intenció de desenvolupar aquesta xarxa de punts d'interès o d'itineraris, s'haurà de materialitzar, més endavant, en la redacció d'un pla d'actuacions específiques, que s'integri en el Pla Director del MACB i que prengui en consideració els factors següents:

- el desigual estat de conservació, protecció, presentació o adequació d'aquests béns, que condiciona el calendari real dels objectius que en el transcurs del temps n'hauran de formar part.

La necessitat d'establir unes pautes generals relatives a aquelles qüestions com la senyalització, presentació i, si s'escau, també de museïtzació i d'adequació dels punts que han de conformar la xarxa.

La presentació d'aquest territori ha de comportar el desplegament d'un seguit de recursos interpretatius que, a més dels mètodes més tradicionals (senyalització, rutes, guies, etc) tingui present també l'aplicació de noves tecnologies.

La proposta requereix també d'una estratègia encaminada a uniformitzar els materials de presentació i de divulgació ja existents i d'aquells que caldrà fer en el futur. La actuació ha de procurar, per exemple, marcar una línia comuna en el disseny i la composició dels díptics de presentació, fulletons, guies o altres materials didàctics i de difusió, que permeti al visitant relacionar ràpidament tots aquells elements que formen part de la xarxa.

- La definició dels continguts essencials que es pretenen explicar en cada cas, amb l'objectiu de desenvolupar i ampliar aspectes concrets dels discurs del

MACB i evitar així repeticions o contradiccions.

- La diferent naturalesa i característiques d'aquests béns aconsella fixar unes pautes clarament diferenciades en funció de la categoria de cadascun d'aquests béns patrimonials: jaciments arqueològics a l'aire lliure (parc neolític de la Draga i vil·la romana de Vilauba); jaciments que han desenvolupat ja una oferta de serveis més potent (parc de les coves prehistòriques de Serinyà); edificis i conjunts en vies d'adequació (monestir de Sant Esteve i la Farga) o de recuperació (tram de la muralla que hi ha darrere el MACB) i, finalment, tots aquells edificis, conjunts, o fins i tot petits elements que actualment es troben poc valorats (església de Santa Maria, plaça Major, el Tint, conjunt arqueològic de Mas Castell de Porqueres, recs i molins, tallers o indústries que aprofiten el recurs hidràulic, etc).

D'entrada, la categoria que ens sembla més escaient per a la majoria dels exemples citats és la de jaciments o monuments visitables, definició que permet desenvolupar un tipus d'equipament més versàtil, perfectament adaptable a les possibilitats reals de cada cas i que no requereix d'una infraestructura de personal o econòmica excessivament desmesurada i, per tant, difícilment sostenible.

- La gestió o la rendibilitat que en podem fer i obtenir. La majoria d'aquests jaciments o monuments, per la seva situació i/o característiques particulars, no podran comptar mai amb una infraestructura d'atenció al públic permanent ni ser visitables lliurament.

En aquests casos, la gestió centralitzada a través del MACB (visites, tallers, demostracions, etc.) ha de permetre fer-los rendibles socialment i optimitzar els recursos disponibles.

Entenem, per tant, que el desenvolupament posterior que poden tenir alguns d'aquests monuments hauria de ser resultat de l'estudi de les pautes seguides en cada cas, mitjançant les quals es podrà orientar, d'una forma més segura, les actuacions futures.

Relació de béns que poden conformar la xarxa:

Itineraris comarcals:

- Parc de les Coves Prehistòriques de Serinyà.

Destinat a la interpretació d'un conjunt de coves i abrics naturals que foren habitats per l'home durant el paleolític mitjà i superior. D'ençà de l'any 1998 compta amb una edificació que serveix de centre de recepció de visitants i amb un itinerari senyalitzat que permet fer un recorregut pels principals punts d'interès. Actualment, la seva gestió correspon al consell comarcal del Pla de l'Estany. S'ofereixen també visites guiades i tallers d'experimentació, com l'obtenció del foc o la talla d'indústria lítica. Materials de presentació: full promocional amb informació de caràcter general, fullets de mà i guia del jaciment, que s'inscriuen dins la sèrie del Museu d'Arqueologia de Catalunya, malgrat que aquesta institució no ha participat mai en la seva gestió o manteniment.

- Parc Arqueològic de la Draga (Banyoles).

L'objectiu principal de la seva museïtzació és donar a conèixer les formes de vida durant el període neolític. Es tracta d'un jaciment únic a la península ibèrica i comparable als famosos poblats de la zona alpina europea. Compta amb la reconstrucció a escala natural d'algunes cabanes i amb diversos plafons explicatius que desenvolupen diversos àmbits temàtics. La seva gestió i manteniment depenen exclusivament de l'ajuntament de Banyoles. Materials de presentació: tríptic promocional de gran format amb informació de caràcter general i fullet de mà. També s'ofereixen visites guiades, demostracions i tallers de forma regular o prèvia reserva, a través del MACB.

- Vil·la romana de Vilauba (Camós).

L'objectiu principal de la museïtzació d'aquest jaciment és explicar que era una vil·la romana. El recinte arqueològic inclou diverses edificacions que, recentment, han estat restaurades i museïtzades amb plafons explicatius, de caràcter general i altres específics, que ajuden a comprendre l'evolució general, les condicions de vida o les principals activitats agrícoles que s'hi realitzaven. La gestió i manteniment d'aquest jaciment correspon als ajuntaments de Camós (10 %), Porqueres (10 %), Banyoles (70 %) i al Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles (10 %). Materials de presentació: tríptic amb informació de caràcter general. Està prevista l'edició d'una guia aquest mateix any. Les visites al jaciment s'articulen mitjançant el servei de reserves del MACB. El futur desviament de la carretera que actualment parteix el jaciment, així com la finalització de les excavacions arqueològiques permeten plantejar l'opció de desenvolupar un petit centre d'interpretació *in situ*.

- Conjunt de mas Castell de Porqueres.

Es tracta d'un punt de gran interès atesa l'extraordinària concentració d'edificacions singulars (restes d'un poblat ibèric, esglésies i cementiris tardoantics, etc) que s'emplaçaren en aquest petit promontori que domina l'estany. Actualment pateix greus problemes de conservació i la seva interpretació és absolutament incomprensible. L'objectiu principal seria, prèvia redacció i execució d'un projecte específic per a la

restauració, consolidació i museïtzació, recuperar un dels elements claus en la història local i comarcal. La seva incorporació a la xarxa requereix, però, d'un acord amb la propietat, que és privada, que garanteixi no només la seva recuperació sinó també la seva futura gestió. La proposta sobre el conjunt de Porqueres hauria d'incloure també l'església romànica, encara en ús i que depèn del Bisbat.

- Terrisseria romana d'Ermedàs (Cornellà del Terri).

El bon estat de conservació de les restes arqueològiques (forns de diferents tipus i característiques, basses decantació de l'argila, etc), juntament amb el fet que es troba en una zona lliure d'edificacions que amenacin la seva preservació futura, el converteixen en un jaciment únic a Catalunya. La propietat i la gestió depenen exclusivament de l'ajuntament de Cornellà del Terri. Actualment s'està redactant el projecte de consolidació, restauració i museïtzació, que es pretén aplicar durant els propers anys. Podria, doncs, formar part dels itineraris comarcals a mig o llarg termini. La seva incorporació es considera de gran interès, perquè permetria conèixer i destacar les arrels de activitat terrissera a la comarca i perquè es tracta d'un jaciment on s'hi poden desenvolupar activitats d'experimentació (reconstrucció funcionament forn, procés de fabricació de ceràmica, etc) que facin possible sentir i experimentar la feina dels antics terrissers.

Itineraris locals:

- Monestir de Sant Esteve de Banyoles.

El Pla Director d'aquest conjunt, presentat l'any 2005, aposta per museïtzar i fer visitable el conjunt, que és propietat del Bisbat. El discurs hauria d'aprofundir, doncs, en el coneixement específic del monestir benedictí i del monument, tot plantejant la necessitat d'obrir al públic alguns espais arquitectònics com ara el claustre o l'església. Requereix, a més de la necessària adaptació arquitectònica, també una adequació museogràfica (exposició de l'arqueta de Sant Martirià, etc). La condició de conjunt visitable, entès com una antena del MACB, permetria compartir els recursos del servei de difusió d'aquest museu (servei de guies, complement de tallers didàctics, etc) i recuperar així un bé essencial de l'estructura del discurs sobre la història del municipi i de la comarca que, actualment, es troba poc aprofitat i que no té el reconeixement que mereix.

- Recs i restes vinculades amb l'aprofitament de l'aigua amb industrials i agrícoles.

La gran varietat d'aplicacions que va tenir l'energia hidràulica mercès al desenvolupament de la xarxa de recs i salts provinents de l'estany, va propiciar la creació de nombrosos molins i tallers i, més endavant, de petites indústries i fàbriques que, fins fa relativament poc, han estat la clau del desenvolupament i riquesa de la ciutat. La recuperació d'aquest patrimoni és de gran interès per mostrar uns dels elements més particulars de la història local i, també, perquè la recuperació d'alguns trams dels recs pot permetre connectar físicament l'estany amb el nucli urbà. Els principals conceptes que s'haurien de desenvolupar en aquest itinerari són l'evolució de la tecnologia o determinades activitats manufactures. Les intervencions per a la recuperació del "molí de les Voltes" a la plaça Major i la projecció d'obrir diferents salts

d'aigua d'antics molins del rec Major en són una mostra.

- La farga d'aram (1683-1950).

Es considera un bé cabdal per aprofundir en el coneixement del patrimoni industrial. Es tracta d'un magnífic edifici que conserva encara les restes d'un dels dos únics tallers preindustrials de batre aram existents a Catalunya. La recuperació d'una bona part de les peces i eines de la farga (1977), l'adquisició de l'edifici per l'ajuntament de Banyoles (1981) i la recent presentació del Pla Director de la Farga, constitueixen un punt de partida esperançador per a la seva plena recuperació a mig termini, dins la necessària adaptació dels plantejaments al present projecte del MACB. Les possibilitats d'organitzar activitats "d'història viva", com demostracions del funcionament del martinet o de recrear algunes fases del procés productiu són un valor que cal considerar de cares a la futura oferta de serveis.

- La Llotja del Tint.

Aquest edifici gòtic, situat a pocs metres del MACB, data del segle XV i estava destinat al tint de les robes o llanes que es fabricaven a Banyoles. L'ús actual com a sala d'exposicions desmereix totalment les possibilitats museogràfiques que podria tenir aquesta edificació per explicar justament una de les singularitats de la Banyoles medieval. Malgrat que s'inclou dins els itineraris guiats que ofereix el MACB les traces i particularitats de la construcció primigènia són gairebé imperceptibles. Caldria redactar un pla específic que, a més de la recerca arqueològica i documental, tingués per finalitat posar en valor l'estructura original (l'entrada antiga, el sistema de captació i circulació de l'aigua procedent del rec Major, les tines on s'efectuava el tintat de les robes, etc), per tal de recuperar així un bé patrimonial i de facilitar la seva interpretació.

- La muralla.

És l'element que definia pròpiament la vila, en contraposició al terme. Es tractava d'un seguit de tancaments que, en bona part, aprofitaven les construccions interiors i els desnivells del terreny i que estaven reforçats amb sengles torres. Malgrat que el recorregut de la muralla anà variant amb el pas del temps, d'ençà de la configuració del primer recinte emmurallat al segle XIII, en coneixem força bé el seu traçat i alguns trams són encara avui visibles. L'actual projecte de creació d'una plaça pública al costat del carrer de la Muralla ha de permetre recuperar el tram més ben conservat d'aquest important monument. La proximitat amb el MACB ha de ser un avantatge afegit per impulsar la seva ràpida incorporació dins els itineraris locals.

- La Pia Almoina.

Avui és també la seu del MACB, i correspon a un antic palau gòtic construït en bona part al segle XIV. Com ja és sabut fou la seu de l'ajuntament fins a l'any 1928, compartint la seva funció amb una Pia Almoina per socórrer els mendicants. El present projecte museològic i el corresponent avantprojecte arquitectònic que l'acompanya es proposen obrir i explicar al públic una bona part d'aquesta edificació, permetent l'accés lliure fins a l'interior del pati central i posant en valor un dels conjunt immobles més emblemàtics i millor conservats de la història local i que, de cap manera, hauria de quedar desdibuixat per la funció d'equipament museístic que continuarà tenint en el futur.

La relació de punts que podrien formar part d'aquesta xarxa local és, lògicament, susceptible d'ampliar-se incorporant altres conjunts, monuments o petits punts d'interès que avui es troben plenament inserits en el teixit urbà o que mantenen encara un ús plenament vigent, com ara la plaça Major, la plaça del Teatre, l'església de Santa Maria dels Turers, la trama viària del barri Vell, cal Moliner (que acollirà la futura oficina de Turisme), etc, amb el l'objectiu final que la ciutat esdevingui, a la pràctica, una part més del museu i que aquesta patrimonialització urbana, a més, de la seva funció social i educativa, esdevingui també un factor de desenvolupament econòmic.

6. Proposta museològica.

Els dos objectius principals de la reforma total de l'exposició permanent del MACB són:

- d'una banda, actualitzar i ampliar el seu discurs amb les novetats científiques més recents referides al patrimoni arqueològic i històric i,
- de l'altra, renovar també els criteris de presentació i comunicació, per tal de poder transmetre millor al públic els diversos conceptes subjacents, contribuint així a una major sensibilització envers aquest patrimoni, corregint així el retard que pateix el MACB en aquests àmbits i que ha limitat i reduït considerablement el seu paper dins la societat.

Pel que fa al contingut del Museu, hom proposa superar la concepció purament "arqueològica" actual, conseqüència de la pròpia gènesi del museu, i donar també una major rellevància a d'altres períodes (medieval i modern) o fets que ara no s'aborden.

El discurs del nou Museu ha de seguir un fil històric, encara que això no vol dir que necessàriament s'hagin de tractar tots els períodes de manera uniforme, sinó que, tal com ja hem avançat, hom pretén destacar només aquells períodes o aspectes més específics i notoris.

L'abast geogràfic d'aquest discurs serà:

- el comarcal, especialment pel que fa a les etapes més reculades (de la prehistòria fins a l'antiguitat tardana).

La riquesa i diversitats del patrimoni arqueològic que té la comarca, amb jaciments de primer ordre, i la singularitat i importància de les col·leccions arqueològiques que conformen el contingut actual del museu és innegable i, per tant, constitueix també un valor patrimonial irrenunciable de cares a definir el nou discurs museogràfic.

- més "local" i monogràfic a partir de la fundació del monestir de Sant Esteve per l'abat Bonitus el 812 i el posterior desenvolupament del nucli urbà de Banyoles, és a dir, en els àmbits expositius centrats en les èpoques medieval i moderna.

Els monuments, edificis i punts d'interès que encara conserva Banyoles, molts d'ells situats a escassa distància del museu, són tanmateix un recurs patrimonial igualment irrenunciable i, tal com ja hem defensat en l'apartat 5.6, són un dels pilars bàsics per aconseguir una autèntica vertebració del museu amb el territori.

Els percentatges d'aquests dos grans blocs temàtics del nou discurs museològic podrien

rondar, pel que fa a la superfície de l'exposició permanent, entre el 70 i el 30 % respectivament, tot i que aquestes estimacions lògicament s'hauran d'ajustar en els posteriors projectes arquitectònic i museogràfic.

Mentre que el primer bloc ha de servir per enllaçar el museu amb el ric patrimoni arqueològic de la comarca, el segon, ha de fer servir l'edifici de la Pia Almoina i la ciutat per explicar als visitants els fenòmens socials passats i presents que s'hi han succeït i incentivar així al públic a conèixer i visitar altres elements del nucli urbà.

Aquesta redefinició dels continguts museològics és considerada indispensable per aconseguir interrelacionar millor el museu amb la ciutat i els seus ciutadans i, en definitiva, per promoure la concepció de "museu obert", en la mesura que els monuments que hi ha escampats al territori haurien de quedar articulats per un fil argumental comú.

6.1. L'exposició permanent. Proposta del nou programa expositiu.

El nou discurs museològic planteja una exposició permanent estructurada a partir d'una selecció d'etapes que marquen un recorregut argumental que, a partir d'un primer àmbit introductori, es desenvolupa en de 4 grans blocs temàtics.

L'opció de presentar o emfatitzar només aquells períodes i fets més representatius, va acompanyada de la necessitat de comptar amb un espai dedicat a les exposicions temporals on, a més de muntatges de temàtica diversa i d'interès general, es puguin tractar també d'aquelles qüestions o períodes que no s'hagin inclòs en el discurs permanent.

L'aposta per aquest nou discurs museològic ha de servir doncs, també, per destacar i diferenciar l'oferta i els continguts del MACB en relació als altres equipaments museístics de l'entorn més immediat (Girona, Figueres, Besalú i Olot), amb els qual s'estableix una relació de forta competència.

L'estructura bàsica de l'exposició permanent està formada per:

- un espai introductori, destinat a situar el visitant dins d'un marc natural i geogràfic que té unes característiques específiques i abans de la primera ocupació humana.
- Els dos primers blocs expositius centren el seu discurs en l'etapa prehistòrica, que té una especial significació a la comarca. Es pretén posar un major èmfasi en la presentació de les espectaculars troballes procedents del conjunt de les coves de Serinyà i de les excavacions fetes al poblat lacustre neolític de la Draga.

Aquesta part del discurs museològic, el MACB ha d'oferir, dins el ventall de recorreguts i de centres d'interpretació que s'articulen a través d'aquest nou equipament museístic, la possibilitat visitar ambdós jaciments arqueològics a tots aquells que desitgin ampliar coneixements i conèixer el context dels objectes exposats a l'exposició permanent.

- El tercer àmbit expositiu està dedicat a les etapes ibèrica, romana i tardoantiga, abraçant doncs un període històric força extens i que serveix per enllaçar i comprendre posteriors. Comptem, amb un important col·lecció d'objectes.

Els itineraris articulats a través del museu han de contemplar, lògicament, també la visita als conjunts arqueològics de mas Castell de Porqueres, la vil·la romana de Vilauba (Camós) i la terrisseria d'Ermedàs (Cornellà del Terri).

- Finalment, el darrer bloc expositiu del museu tracta de la història del nucli de Banyoles, centrant l'eix del discurs sobretot en l'etapa medieval, tot i que en alguns dels continguts temàtics més concrets, l'anàlisi del procés històric es perllonga fins pràcticament als nostres dies.

A més de la corresponent exposició dels objectes mobles més significatius i d'altres recursos museogràfics, es pretén engrescar al visitant a conèixer la ciutat i els seus monuments, conjunts o edificacions que, semblantment al monestir de Sant Esteve o a la Pia Almoina, que és la seu del MACB, són les evidències materials de la singularitat històrica local que vol destacar.

Cada bloc temàtic es subdividirà alhora en diferents subàmbits, la finalitat dels quals és transferir al visitant determinats coneixements d'aspectes concrets de la societat o cultura de cada període. El nombre, extensió i característiques d'aquests subàmbits s'estableix, lògicament, en funció dels continguts i recursos disponibles. No obstant això, ens proposem, sempre que sigui possible, repetir i desenvolupar al llarg de tot el discurs un seguit de temes i qüestions que, d'una forma transversal i diacrònica, permetin seguir, per citar només alguns exemples, l'evolució del medi natural, de l'hàbitat, de l'economia, de l'organització social o de la vida quotidiana.

D'acord amb els objectius dels àmbits i subàmbits, el discurs es fonamentarà en la clàssica estructura basada en un plantejament, un nus i un desenllaç. Es tracta que el visitant tingui d'entrada el coneixement del que es parlarà; és a dir, oferir dades perquè es conegui la intenció del discurs, que no és cap altra que explicar determinats períodes de la història a partir d'uns casos o exemples concrets, com són alguns jaciments arqueològics o la pròpia ciutat Banyoles.

Aquest projecte museològic es proposa, a més d'articular i definir els continguts principals que han de conformar el discurs del museu, suggerir també una primera relació d'objectes i recursos expositius que poden acompanyar cadascun dels àmbits i subàmbits, de manera que la posterior redacció del projecte museogràfic pugui ser més fàcil i ràpida. No obstant això, deixem per aquesta fase de treball la definició precisa dels recursos i equipaments que han de permetre desenvolupar d'una forma atractiva i actualitzada les idees que tot seguit avancem.

6.1.1 Àmbit introductori.

Abans de l'home: un medi natural particular.

L'objectiu d'aquest àmbit introductori del museu és oferir una breu presentació del medi natural i geogràfic de la zona, de la geologia, del clima, de la vegetació i de la fauna abans de la primera ocupació humana, de manera que el visitant conegui el marc geogràfic en el qual transcorre l'acció que s'explica en els 4 blocs posteriors, que són l'eix central del discurs museològic.

Es desenvoluparan aspectes diversos com la formació i desenvolupament de la conca lacustre i de l'estany. S'estructura a partir de dos àmbits temàtics. El primer es subdivideix en 3 subàmbits, que serveixen de preparació al segon.

Es pretén potenciar i destacar els subàmbits 2 i 3 i l'àmbit 2, que són els que reuneixen la major part dels continguts i també els que ofereixen majors possibilitats museogràfiques i que, en definitiva, subratllen la singularitat d'aquest medi marcat pel fenomen lacustre que, en el transcurs del temps, ha anat condicionant la presència humana.

Els continguts del bloc s'exposen mitjançant objectes originals i reproduccions, textos, informació gràfica, maquetes, i sobretot amb infografies o petits audiovisuals que permetin al visitant endinsar-se en el coneixement d'aquest marc natural i contextualitzar algunes de les restes de fauna que es conserven al MACB. Caldrà preveure la instal·lació de vitrines o expositors adaptats (control de luxs) per als objectes reals.

Àmbit 1.- El medi natural (del Terciari superior al Quaternari inferior).

Objectiu didàctic: serveix per explicar l'evolució del paisatge i el procés de formació de la primera conca lacustre, la vegetació i la fauna fins al Quaternari inferior al Pla de l'Estany, a partir del coneixement dels nombrosos jaciments paleontològics que té la comarca.

Subàmbit 1.- La plana al·luvial del pliocè inferior (Terciari superior) (5-3 milions d'anys aC.)

Objectiu didàctic: explicar el paleopaisatge i la fauna que hi habitava a partir del jaciment de les Terreres de Cornellà del Terri i altres del mateix tipus.

Objectes previstos: restes òssies de la fauna recuperada al jaciment de les Terreres de Cornellà del Terri (mastodont, rinoceront, cavall de Stenon i cérvol gegant).

Subàmbit 2.- La primera conca lacustre de pliocè superior (Terciari superior) (3-2 milions d'anys aC.)

Objectiu didàctic: explicar els vegetals i la fauna que es troben a les calcàries de Crespià, que corresponen a la creta lacustre fossilitzada de l'antic llac de Dosquers-

Fares del pliocè superior (3-2 milions d'anys abans d'ara).

Objectes previstos: reproducció rinoceront i fòssils reals : fulles d'arbres i fragments del crani del rinoceront etrusc de les calcàries d'Incarcal.

Subàmbit 3.- Els estanyols del plistocè inferior (Quaternari inferior) (2-0,75 milions d'anys aC.)

Objectiu didàctic: explicar a partir dels jaciments de la Bòbila Ordis (Porqueres) i d'Incarcal (Crespià), la seva vegetació i la fauna del Quaternari inferior (ara fa 1,3 milions d'anys):

Recursos expositius: recreació d'un jaciment paleontològic?, reproducció escala 1:1 d'un tigre amb dents de sabre.

Objectes previstos: restes paleontològiques dels jaciments de la Bòbila Ordis (Porqueres) i d'Incarcal (Crespià).

Àmbit 2.- El medi natural (Quaternari mitjà i superior)

Objectiu didàctic: És la continuació de l'àmbit 1 i serveix per explicar la conca lacustre de Martís-Besalú i l'actual conca lacustre de Banyoles, la vegetació i la fauna del Quaternari mitjà (750.000-120.000 aC) i superior (120.000-9.000 aC) al Pla de l'Estany. Enllaça i situa al visitant en el marc on es desenvolupa l'acció humana posterior.

Recursos expositius: maqueta del pla de Martís-Usall i de l'actual estany de Banyoles, amb representació dels llacs del Quaternari Mitjà (Estany de Martís-Besalú) i Superior (Estany de Banyoles) on, de forma interactiva, es pugui oferir l'evolució de les principals etapes de l'ocupació humana al Pla de l'Estany (jaciments per períodes, límits de l'estany o dels aiguamolls, etc).

6.1.2. Bloc temàtic I.

Els primers pobladors.

L'objectiu d'aquest primer bloc temàtic, que pròpiament marca l'inici del recorregut de l'exposició permanent, és explicar la presència humana al Pla de l'Estany al llarg de les principals fases culturals del paleolític, insistint en el fet que les particulars característiques de la conca lacustre, amb abundància d'abrics, coves i recursos naturals, la convertien en una zona ideal per aquests grups humans prehistòrics.

S'estructura a partir de 5 àmbits, el primer de caràcter introductori i els altres destinats a explicar les principals singularitats d'aquesta primera ocupació humana. Es pretén potenciar i destacar l'àmbit destinat a la mandíbula de Banyoles (àmbit 2), com a fet emblemàtic i, sobretot, el que s'ocupa de l'extraordinària seqüència dels jaciments prehistòrics de Serinyà, que són els que reuneixen la major part dels continguts i també els que ofereixen majors possibilitats museogràfiques (àmbit 4). El darrer àmbit fa de connector amb el bloc temàtic II.

Els conceptes que es vol potenciar són la interacció home-medi (coves, cacera, recol·lecció i matèries primeres) i el desenvolupament tecnològic d'aquests grups humans (fabricació d'eines, d'objectes d'ús personal, etc).

El procediment és que el visitant conegui, doncs, aquests fets sobretot a partir de la presentació monogràfica de la cultura material recuperada a les excavacions arqueològiques en el conjunt de les coves prehistòriques de Serinyà.

Els continguts del bloc s'exposen mitjançant objectes històrics originals i reproduccions, textos, informació gràfica, escenificacions, infografies i petits audiovisuals i amb la visita al parc arqueològic de les Coves de Serinyà. Caldrà preveure la instal·lació de vitrines o expositors adaptats (control de luxs) per als objectes reals.

Àmbit 1.- Els homínids del Quaternari mitjà-superior al Pla de l'Estany

Objectiu didàctic: introduir al visitant en les principals fases del paleolític, en la presència de les tres espècies d'homínids al Pla de l'Estany (heidelbergensis, neandertals i sàpiens, entre 250.000-9.000 aC) i la seva evolució, els llocs d'hàbitat (cova i aire lliure), la seva forma de vida com a caçadors-recol·lectors dins d'una societat clànica, els enterraments i les creences sobrenaturals.

Recursos expositius: esquema evolutiu dels homínids al món, amb mapes, dibuixos dels mateixos homínids. S'inclourà un esquema cronològic de les fases culturals paleolítiques il·lustrat amb textos, fotografies o dibuixos de peces. Representacions a escala natural de les espècies humanes documentades (heidelbergensis, neandertal i sàpiens), amb els seus vestits

i eines més característiques.

Àmbit 2.- La mandíbula neandertal de Banyoles

Objectiu didàctic: explicar els temes relacionats amb el descobriment de la mandíbula de Banyoles i la seva filiació antropològica, la cronologia, etc i, també, les arrels de la recerca arqueològica a la comarca. També es pot contextualitzar amb les troballes de les pedreres del Pla de la Formiga, amb la seva fauna i vegetació del Quaternari mitjà i superior (200.000-10.000 aC).

Recursos expositius: els textos, dibuixos i fotografies, representació del paleopaisatge.

Objectes previstos: reproducció de la mandíbula, restes paleontològiques (fauna i fulles d'arbres) del Pla de la Formiga, recreació d'un tall o una paret de pedra de Banyoles amb els diferents estrats.

Àmbit 3.- Les ocupacions a l'aire lliure del paleolític mitjà-superior

Objectiu didàctic: explicar les troballes del paleolític mitjà arcaic i clàssic al Pla de l'Estany: (250.000-35.000 aC). Com a tema central s'exposaran els jaciments de Roca Foradada i dels Prats Comuns, que podrien ser campaments fixos a l'aire lliure, prop de zones amb aigua: el Clot d'Espolla i l'Estany de Banyoles.

Recursos expositius: escenografia de fons ambientada (vegetació-fauna) al paleolític mitjà, amb l'escena de cacera major de bisons per part de neandertals, plànols de situació dels jaciments. Es proposa adaptar un espai per recrear el procés de talla de rierencs per obtenir-ne estris pesants.

Objectes previstos: materials arqueològics (estris lítics) dels jaciments esmentats.

Àmbit 4.- Els grups paleolítics de les coves de Serinyà (250.000-9.000 aC)

Subàmbit 1.- Formació i ocupacions humanes de les coves de Serinyà

Objectiu didàctic: explicació general del paratge del Reclau i del procés de formació de les coves, la seva utilització com a lloc d'hàbitat humà al paleolític, l'ensorrament de les voltes a finals del solutrià i, finalment, el seu ús com a refugi i sobretot l'ús sepulcral durant el neolític i l'edat del bronze. Finalment s'explicarà la seva descoberta i la seva significació arqueològica. S'inclou dins aquest context la cova de la Bora Gran d'en Carreras.

Recursos expositius: plafons amb continguts gràfics, expositor panoràmic amb textos dibuixos i fotografies, recreació estratigràfica de la sedimentació d'una cova, la interpretació d'imatges reals i virtuals, diorames o petits audiovisuals que mostrin

aspectes concrets de l'ocupació humana de les coves del paratge del Reclau

Subàmbit 2.- El paleolític mitjà (250.000 aC- 35.000 aC)

Objectiu didàctic: explicar les característiques principals de l'ocupació de les coves durant el Paleolític mitjà, ja sigui com a lloc de refugi d'animals o com d'hàbitat de l'home. També es pretén destacar l'aprofitament dels recursos naturals (cacera de grans bòvids com mamuts, bisons, ossos de les cavernes) i la tecnologia de fabricació d'eines de pedra (tècniques prelevallois –talla de rierencs- a la talla d'ascles amb la tècnica levallois)

Recursos expositius: escenografia d'una cova, recreacions del procés de fabricació d'estrís, reproduccions que mostrin el funcionament d'una llança o d'altres eines, etc.

Objectes previstos: Reproducció de la dent humana heidelbergensis de Mollet I, les restes òssies de la fauna del paleolític mitjà, estrís d'indústria lítica, etc.

Subàmbit 3.- El paleolític superior (35.000aC- 9000 aC)

Objectiu didàctic: Es tracta d'un gran apartat on caldrà desenvolupar petites unitats expositives a través de les quals els visitant podrà conèixer els diferents estadis culturals que conformen aquest període i, d'una manera més concreta, aspectes com:

- L'evolució del medi natural, la vegetació i la fauna (felins, herbívors)
- L'evolució dels hàbitats humans a les coves del Reclau Viver, Arbreda, Mollet, Pau i Bora Gran.
- La convivència entre els sàpiens i els neandertals, fins a la desaparició d'aquests darrers (25.000 aC).
- L'aprofitament del medi. La cacera (primer grans bòvids i cérvols, després cabres i cabirols o finalment la cacera especialitzada de cavalls i de rens, ocells i peixos) i la recol·lecció.
- L'evolució tecnològica. Es pretén destacar la capacitat de l'home per obtenir eines i útils lítics cada vegada més desenvolupats i especialitzats.
 - o La indústria lítica: talla laminar per percussió directa (puntes, ganivets, raspadors, etc); per percussió indirecta (puntes amb dors, perforadors, burins, ganivets retocats, etc); la talla laminar del sílex per pressió (puntes foliàcies solutrianes, en salze i llorer, etc) o la obtenció de micròlits.
 - o la indústria òssia (de la fabricació d'estrís més senzills d'os i marfil fins

a una major diversificació i especialització (punxons, espàtules, atzagaies, varetes decorades, arpons, espàtules, agulles, gúbies, etc.).

- els objectes d'ornament (dels objectes més senzills –dents, etc.- a una major sofisticació –collarets de curculles marines, la pintura corporal, etc.) fins a l'art moble magdalenià en suports i eines d'os i banya.

Recursos expositius: recreació de llar aurinyaciana de l'Arbreda combinada amb una ambientació virtual), expositors amb escenografies, dibuixos, textos i fotografies, reproduccions d'algunes eines (propulsor amb el seu dard, arpons per a pescar amb puntes de banya o de sílex, etc), recreacions a escala natural dels processos de fabricació d'eines lítiques o projeccions d'imatges de l'arqueologia experimental.

Objectes previstos: objectes d'os i peces d'ornament, objectes d'indústria lítica. Les peces reals s'exposaran en una vitrina hermètica i amb control de luxs.

Àmbit 5.- Els darrers caçadors i recol·lectors postpaleolítics (9.000 aC-6000 aC)

Objectiu didàctic: explicar breument les cultures de l'epipaleolític i el mesolític. Paleopaisatge i fauna de l'Holocè. Els descendents dels cromanyons. Tendes aire lliure i coves-abrics d'habitació. Els darrers caçadors-recol·lectors (especialitzacions en fauna mitjana-petita i pesca-marisqueig). Tecnologia (arc, cordes, recipients vegetals o de pell) i estris per a la cacera (triangles de sílex tallat= puntes i dents de sageta; puntes de sageta d'os, llances-javelines de fusta), la pesca (arpons d'os), i la recol·lecció (làmines sílex tallat). L'abillament personal i art llevantí. Les primeres tribus.

Recursos expositius: Plafó amb text i escena de recol·lecció de marisc a la costa i de cacera (cabres) amb arcs. Aquest darrer reforçat amb imatges tretes de l'Art Llevantí.

6.1.3. Bloc temàtic II.

L'estany: element clau per a la sedentarització de l'home al territori.

L'objectiu d'aquest segon apartat és oferir una visió general de les cultures del Neolític, Calcolític i Bronze a la comarca, de la seva formació i posterior desenvolupament, posant un èmfasi especial en la importància de l'estany com a factor determinant per fixar el poblament i per proporcionar uns recursos complementaris indispensables per a la seva supervivència.

S'estructura a partir de 3 àmbits, el primer de caràcter general i introductori. Es pretén potenciar i destacar sobretot l'àmbit 2, que és el que conforma el nus principal de l'argument i que està destinat a explicar el poblat neolític de la Draga. A més de concentrar la major part dels continguts és també el que ofereix unes possibilitats museogràfiques més espectaculars.

El procediment és que el visitant conegui aquests fets a partir de la presentació monogràfica de la cultura material procedent de les excavacions arqueològiques del poblat neolític de la Draga i, pel que fa al darrer àmbit, dels enterraments i necròpolis descobertes a la comarca.

Els continguts del bloc s'exposen mitjançant objectes històrics originals i reproduccions, textos, informació gràfica, maquetes, escenificacions, infografies i petits audiovisuals i amb la visita del parc neolític de la Draga.

Àmbit 1.- Els grups del neolític antic a l'edat del bronze final al Pla de l'Estany (6.000-650 aC)

Objectiu didàctic: es tracta d'un àmbit introductori on oferir una visió general dels períodes del neolític i edat del bronze al Pla Estany i s'apunten alguns dels temes transversals que es desenvolupen en els àmbits següents:

- la interacció home-medi.
- els nous llocs d'hàbitat (cabanes i poblats);
- els canvis en l'economia: desenvolupament de l'agricultura i la ramaderia, la pesca, la cacera i la recol·lecció;
- la tecnologia i la fabricació d'estrís de pedra i fusta; d'atuell ceràmics; els teixits, la mineria;
- les creences i el món funerari, l'art;
- la vida quotidiana i l'evolució de les societats igualitàries del neolític a les jerarquitzades de l'edat del bronze, les armes i ornaments de coure i del bronze fos;

Recursos expositius: plafó panoràmic amb textos, dibuixos i fotografies dels diferents temes sobre el neolític i edat del bronze esmentats. Un esquema cronològic d'aquest període. Mapa de

situació dels jaciments del neolític-bronze al Pla de l'Estany.

Àmbit 2.- El poblat lacustre del neolític antic de la Draga (5.300-5.100 aC)

Subàmbit 1.- L'estany i el seu entorn: una font de recursos.

Objectiu didàctic: explicar el medi natural de la vora de l'estany (vegetació i fauna) i també del rerepaís immediat (rouredes properes, Pla d'Usall-Martís, muntanyes del Mont i Rocacorba) al neolític antic. Es preten subratllar la importància d'aquest medi en relació a l'economia i subsistència del poblat: l'activitat recol·lectora dels habitants de la Draga al bosc de ribera i a les rouredes del rerepaís, la pesca i la cacera menor a l'entorn de l'Estany i la cacera major a la plana i rouredes d'Usall-Martís properes i a les muntanyes més llunyanes.

Recursos expositius: plafó panoràmic amb textos i una secció del paisatge des del Mont a l'Estany, on es veuran escenes de recol·lecció, pesca i cacera, la interpretació d'imatges reals i virtuals.

Objectes previstos: mostres de fusta de diferents espècies d'arbres; fruits i baies del bosc; musclos i restes òssies de peixos i restes òssies de fauna caçada.

Subàmbit 2.- L'hàbitat.

Objectiu didàctic: explicar l'estructura d'un poblat com la Draga amb la seva àrea baixa de cabanes i l'alta amb els graners, cledes, focs culinaris i zones de residus. També les tanques de separació de les dues àrees i (treball-hàbitat) i les passarel·les d'accés a la zona humida baixa, així com les cabanes.

Recursos expositius: maqueta idealitzada del poblat a escala, reconstrucció a escala natural d'una part d'una cabana amb objectes de l'utillatge domèstic:

Objectes previstos: pals reals restaurats de la fonamentació de les cabanes. Objectes originals i reproduccions.

Subàmbit 3.- Graners, ramats i fogars culinaris.

Objectiu didàctic: explicar el desenvolupament de l'agricultura de cereals i llegums, de la ramaderia i les activitats humanes relacionades amb la transformació, l'ús i l'emmagatzematge d'alguns productes (fogars culinaris comunals, les fosses de residus, a la mòlta dels cereals i possibles graners enllosats).

Recursos expositius: gerres d'emmagatzematge de ceràmica plenes de blat i ordi actuals, i cistells amb pèsols i faves actuals. Recreació d'una escena de mòlta; i reproduccions d'eines agrícoles diverses.

Objectes previstos: pedres i mans de molí, morters; estris agrícoles reproduïts; restes òssies de fauna domèstica i de plantes cultivades.

Subàmbit 4.- La tecnologia i la cultura material

Objectiu didàctic: a partir d'una selecció dels objectes i eines reals de la Draga, fins i tot els de fusta i cistelleria, es pretén tractar la tecnologia que féu possible la fabricació de les seves eines de ceràmica, de sílex, os-banya i cistelleria. També s'hi exposaran objectes reals que han estat producte d'un intercanvi, per tal d'il·lustrar les xarxes neolítiques d'intercanvi de matèries primeres (sílex, roques polides) o d'objectes elaborats de mitja o llunyana distància.

Recursos expositius: Hi haurà una vitrina climatitzada (hermètica i amb control de temperatura i humitat) per al conjunt d'objectes reals de fusta o matèries peribles, que són extremadament delicats. Es faran infografies o petits audiovisuals per explicar els aspectes tecnològics de la fabricació d'eines sílex tallat, os-banya i cistelleria. Per a la resta d'objectes reals hi haurà vitrines hermètiques i amb la il·luminació adequada (control de luxs).

Objectes previstos: Vasos ceràmics reals d'emmagatzematge, cuina i taula, millor sencers, però també algun fragment interessant; eines reals d'os i banya; pedra polida; i sílex tallat. Eines i objectes reals de fusta i cistelleria. Vas i agulla reals de marbre.

Subàmbit 5.- L'abillament personal, creences i societat

Objectiu didàctic: s'explicaran diversos aspectes de l'abillament personal com els vestits de pell i teixit; els anells, penjolls, collarets i braçalets; les creences en les deesses mares, però també de la persistència dels signes totèmics sagrats (bucranis); els possibles enterraments primaris individuals a les coves a Serinyà; i el model tribal igualitari del neolític antic i la poca diferenciació social que s'observa en les tombes.

Recursos expositius: reproduccions a escala natural d'un home, una dona i un nen amb vestits de pell o de teixit, amb objectes d'ornament (braçalets, anells, penjolls, collarets, agulles de cap) i que portin algun objecte (aixa, bol de fusta amb cullerot, cullera d'os). Al fons hi haurà una escena de l'interior d'una cabana-santuari, proveïda de bucranis, amb un obrador de vestits de pell amb agulla d'os i de teixit (lli, fibres de til·ler) amb un teler primitiu i fusos.

Objectes previstos: reproduccions d'agulles biapuntades o fusos, perforadors d'arquet, agulles d'os perforades, matrius d'anells i objectes d'ornament personal (braçalets, collarets, penjolls, anells, agulles de cap). Bucranis reals i reproduccions dels penjadors de fusta.

Àmbit 3.- El món dels morts

Objectiu didàctic: es tracta d'un àmbit dedicat de forma monogràfica a presentar l'evolució dels costums funeraris entre el neolític antic i el bronze final al Pla de l'Estany (6.000-650 aC), a partir dels exemples dels jaciments arqueològics de la comarca. Els aspectes a desenvolupar són:

- Els primers enterraments per inhumació primària col·lectiva (cova de Mariver a Martís, de les Encantades de Martís i dels Encantats de Serinyà).
- Els d'enterraments individuals primaris en fossa o en cova (tomba en fossa de la fàbrica Agustí, enterrament de la cova de l'Arbreda Gamma).
- l'inici de les coves sepulcral col·lectives (Encantades de Martís, Cau del Roure, cova d'en Pau, del Reclau Viver, de Mollet III i l'Arbreda) i dòlmens (galeries catalanes de Les Closes a Pujarnol, Porqueres i del Turó de St. Dalmau, Palol de Revardit). Enterraments primaris en osseres i la cremació parcial entre els processos de reducció dels cadàvers.
- les primeres incineracions en urna dins de les coves (Encantades de Martís, a Pau III i al Reclau Viver) durant el bronze final.

Recursos expositius: recreació de diferents tipus d'enterrament: cambra sepulcral de Mariver, amb els cadàvers i els seus aixovars, fossa de la fàbrica Agustí amb el seu aixovar, maqueta a escala del dolmen del Turó de St. Dalmau, d'una cova sepulcral en ossera col·lectiva, enterrament del bronze final de Pau III amb diversos nínxols funeraris i amb urnes cineràries.

Objectes previstos: vasos ceràmics, eines d'os, de sílex de pedra polida, d'ornament, aixovars de les coves de Mariver, dels Encantats de Serinyà i de les Encantades de Martís, aixovars de la cova d'en Pau, del Reclau Viver, de Mollet III, urnes cineràries de Pau III, del Reclau Viver i de les Encantades del Martís; etc.

6.1.4. Bloc temàtic III.

Dels ibers als romans.

L'objectiu d'aquest tercer bloc temàtic del museu és tractar de l'evolució del poblament d'aquest territori d'ençà del segle VI aC fins a la fi del Món Antic (segles VI-VII dC). S'explicaran aspectes diversos com la formació i desenvolupament de la cultura ibèrica i la romanització. Es pretén potenciar, d'una forma significativa, el procés de romanització, que va comportar el pas a unes noves formes d'organització política, social i econòmica de les quals en som, en molts aspectes, hereus directes. Cal mantenir la referència a l'estany com a element que condiciona la distribució del poblament i l'estructura organitzativa del territori.

El procediment és que el visitant conegui aquests fets a partir de la presentació monogràfica de la cultura material procedent de tres jaciments emblemàtics d'aquest període: el poblat ibèric de Mas Castell (Porqueres), la vil·la romana de Vilauba (Camós) i la terrisseria romana d'Ermedàs.

S'estructura a partir de tres àmbits principals: el primer, que serveix d'introducció, està dedicat a la cultura ibèrica, el segon, que conforma el nus del contingut, està dedicat monogràficament a l'etapa romana i, finalment el tercer, que explica el desenllaç de l'argument, tracta del pas a l'alta edat mitjana.

A nivell museogràfic es vol destacar l'àmbit segon, que és el que reuneix la major part dels continguts i també el que ofereix majors possibilitats expositives, especialment per la importància de la col·lecció de materials recuperats a la vil·la romana de Vilauba o a la terrisseria d'Ermedàs.

Els continguts del bloc s'exposen mitjançant objectes històrics originals i reproduccions, informació gràfica, maquetes, escenificacions, infografies i petits audiovisuals i es complementen amb la visita a la vil·la romana de Vilauba i, quan sigui possible, amb les visites a la terrisseria d'Ermedàs i al conjunt de mas Castell de Porqueres.

Àmbit 1.- La cultura ibèrica

Objectiu didàctic: Explicar la gènesi i el desenvolupament de la cultura ibèrica a la comarca a partir dels materials procedents de les excavacions arqueològiques fetes al poblat ibèric de mas Castell de Porqueres i subratllar la importància de l'estany com a element de referència en l'organització i distribució del poblament.

S'estructura a partir de dos subàmbits: el primer, encaminat a situar al visitant en l'etapa ibèrica a la comarca i, el segon, a desenvolupar aspectes més concrets de la societat ibèrica a partir dels materials procedents dels jaciments arqueològics de la zona i, sobretot, del poblat de mas Castell de Porqueres.

Subàmbit 1.- El poblament d'època ibèrica al Pla de l'Estany

Objectiu didàctic: explicar l'estat actual del coneixement de la cultura ibèrica a la comarca, dels principals elements que contribueixen a la seva formació i la distribució dels poblats i nuclis d'hàbitat coneguts. Es tractaran aspectes diversos: les principals fases evolutives de la cultura ibèrica (arcaic, ple, final o iberoromà), els intercanvis i les relacions d'aquestes comunitats amb factors externs, la consolidació dels capdillatges, l'escriptura i l'urbanisme.

Recursos expositius: plafons amb continguts gràfics (esquema periodització de l'etapa ibèrica), plànols del territori amb la distribució del poblament, etc.

Objectes previstos: objectes arqueològics de diverses procedències (ceràmiques fetes a mà corresponents al substrat de la primera edat del Ferro, ceràmiques àtiques, àmfores, monedes de plata d'*Emporion* trobades al Reclau Viver, monedes de les Encantades de Martís, etc)

Subàmbit 2.- Mas Castell de Porqueres: un poblat ibèric a la vora de l'estany. L'*oppidum*: centre de domini del territori.

Objectiu didàctic: explicar, a través del coneixement del poblat de mas Castell de Porqueres, les característiques del principal poblat ibèric d'aquest territori, els condicionants topogràfics que determinaren l'elecció d'aquest indret, l'arquitectura domèstica o altres aspectes, socials i econòmics que ajudin a completar la visió de la societat ibèrica.

Es proposa desenvolupar algunes unitats temàtiques específiques:

- la descoberta i les característiques del poblat
- l'economia i la societat ibèrica (caldrà destacar el paper de l'estany com a font de recursos econòmics).

Recursos expositius: plafons amb continguts gràfics (esquema periodització de l'etapa ibèrica), secció a mida natural d'una sitja amb el gra a l'interior, dibuixos o ambientacions de personatges amb el vestit i l'abillament, escenificació interior d'una cabana ibèrica amb les peces relacionades amb la vida quotidiana, reconstrucció d'un teler (pondus, pesos i fusaioles per a les filadores, etc).

Objectes previstos: materials arqueològics relacionats amb l'abillament personal, amb la vida quotidiana (sivelles de cinturó, ceràmiques de taula, ibèrica pintada, de vernís negre, àmfores, objectes d'armament, etc), l'agricultura (conjunt d'eines de ferro, etc) o amb la pesca (hams de pescar, pesos de xarxa, etc).

Àmbit 2.- La petja romana.

Objectiu didàctic: Presentar el procés de romanització a la comarca, subratllar la progressiva acció transformadora d'aquest fet en el territori i, finalment també, destacar la importància del seu llegat per poder entendre millor, en bona part, la nostra forma de vida actual. Consta de tres subàmbits: el primer encaminat a situar al visitant en l'etapa romana a la comarca i, els altres dos a desenvolupar aspectes més concrets de la societat i economia romana a partir dels materials procedents dels jaciments arqueològics de la zona.

El procediment és que el visitant construeixi el seu propi coneixement a partir d'aspectes més singulars i emblemàtics, com és el canvi en el model de poblament i la posterior reestructuració del territori.

Els continguts d'aquest àmbit inclouen l'exposició d'objectes històrics originals i reproduccions, textos, informació gràfica, maquetes, infografies i petits audiovisuals.

Subàmbit 1.- De la conquesta a la plena romanització

Objectiu didàctic: explicar les conseqüències de l'arribada dels romans a aquestes terres que, amb el temps, comporten la desaparició i la plena i definitiva integració del poblament indígena al modus de vida romà. Es proposa il·lustrar aquest procés a partir de la transformació del poblat de Mas Castell de Porqueres, de l'abandonament dels camps de sitges del territori, de la implantació de noves vies de comunicació i de noves formes de poblament i explotació del territori.

Recursos expositius: plafons amb continguts gràfics, objectes arqueològics (elements arquitectònics del temple romà de Porqueres, inscripcions llatines de Vilauba, maqueta territori, etc).

Subàmbit 2.- La vil·la: símbol de romanitat

Objectiu didàctic: Aprofundir en el coneixement de la forma de vida a l'època romana a partir del coneixement i de la presentació de les espectaculars troballes sobre els aspectes més singulars i emblemàtics que ens han proporcionat les excavacions arqueològiques fetes, sobretot, a la vil·la romana de Vilauba.

Els continguts d'aquest àmbit s'exposen mitjançant objectes històrics originals i reproduccions, textos, informació gràfica, maquetes, escenificacions, infografies, petits audiovisuals, l'ambientació de la sala i, finalment també, amb la visita a la vil·la romana de Vilauba.

Consta de petites unitats expositives que poden tenir un alt nivell d'interès museogràfic a través de les quals els visitants puguin descobrir:

- Què era una vil·la.
- L'arquitectura de la vil·la i la tècnica constructiva.
- La vil·la com a unitat de producció.
- Les condicions de vida al camp.

Recursos expositius: plafons amb textos i continguts gràfics, maqueta de la vil·la romana de Vilauba i del seu *fundus*, la interpretació d'imatges reals i virtuals del paisatge, maqueta d'un trull, infografies sobre el treball del camp a l'època romana, escenificacions o infografies del larari i del rebost de Vilauba, peces d'abillament personal degudament contextualitzades, reconstruccions de diversos tipus de tombes, etc.

Objectes previstos: elements constructius (teules, rajols, peces relacionades amb els ambients termals, pom porta, fragments de pintura mural, elements de mobiliari, etc.), reconstrucció d'un molí de tracció animal, materials arqueològics relacionats amb l'explotació agrícola com ara estris i eines de ferro, recipients destinats a l'emmagatzematge, *dolia*, àmfores, peces d'ornamentació o d'abillament (sivelles, botons, agulles de cap, fíbules, etc), les estatuetses de les divinitats del larari de Vilauba, atuells i objectes diversos del rebost, materials d'acompanyament funerari, etc.

Subàmbit 3.- Ermedàs: les arrels de l'activitat terrissera a la comarca

Objectiu didàctic: Aprofundir en el coneixement de l'activitat terrissera a l'època romana a partir del coneixement que avui tenim de la bòbila d'Ermedàs (Cornellà del Terri) i oferir així una visió més diversificada i ampliada de la dinàmica del poblament d'època romana a la comarca, posant en valor un jaciment únic a Catalunya.

Els continguts d'aquest apartat es recolzen en l'exposició d'objectes històrics originals i reproduccions, textos, informació gràfica, maquetes, escenificacions, infografies, petits audiovisuals, l'ambientació de la sala i, en el futur, amb la visita a Ermedàs.

Consta petites unitats expositives que poden tenir un alt nivell d'interès museogràfic a través de les quals els visitants puguin descobrir:

- Com era una terrisseria romana,
- què s'hi feia i,
- el treball artesanal

Recursos expositius: plafons amb textos i continguts gràfics, imatges reals i virtuals del paisatge a l'època romana i de l'impacte que va causar aquesta activitat, maqueta a

escala de la terrisseria d'Ermedàs amb tots els seus components, escenificacions de l'obrador del terrissaire, secció a mida real d'un forn amb la càrrega corresponent, petits audiovisuals sobre el procés d'elaboració de peces i objectes ceràmics, etc).

Objectes previstos: atuell i objectes restaurats procedents de les excavacions arqueològiques d'Ermedàs.

Àmbit 3.- De la fi del Món Antic a l'Alta Edat Mitjana

Objectiu didàctic: Oferir al visitant la possibilitat d'enllaçar la seqüència històrica fins als inicis de l'edat mitjana i, sobretot, amb la fundació del monestir de Banyoles (bloc temàtic IV), a partir del coneixement que avui tenim dels temples i cementiris antics i altmedievals de mas castell de Porqueres, que són la base d'aquest recorregut.

Es compon de dos subàmbits, que es recolzen en l'exposició d'objectes històrics originals i reproduccions, textos, informació gràfica, maquetes i, en el futur, amb la corresponent visita al jaciment.

Subàmbit 1.- Mas Castell de Porqueres: la pervivència del lloc de culte

Objectiu didàctic: explicar el paper que continua tenint el turó de Porqueres i l'estany com a referent territorial, així com també la implantació de les primeres esglésies cristianes. Els conceptes a tractar es poden englobar, doncs, en dues petites unitats expositives:

- La configuració del primer cementiri (segles IV-V dC).
- Les esglésies i cementiris cristians.

Subàmbit 2.- Banyoles abans del monestir de *Bonitus*

Objectiu didàctic: servir de nexa d'unió amb el darrer bloc temàtic de l'exposició permanent i alhora oferir una interpretació actualitzada del registre documental i arqueològic en relació als precedents de la fundació del monestir.

6.1.5. Bloc temàtic IV.

De Baniolas a Banyoles: l'estany com a recurs econòmic.

L'objectiu d'aquest quart bloc temàtic és, d'acord amb la missió del museu, posar en valor la història local de la ciutat de Banyoles; entesa només com aquella que aporta quelcom al corrent general de la Història. També es pretén fer descobrir al visitant el sistema de relacions socials i econòmiques vigent entre els segles XI i XVIII conegut amb el nom de feudalisme.

El procediment és que el visitant construeixi el seu propi coneixement sobre aquest fet general de la història de la societat europea occidental a partir dels aspectes més transcendents, singulars i emblemàtics de la història local de Banyoles. Aquests grans aspectes locals són el monestir, l'organització dels recursos hidràulics i el desenvolupament del poder municipal.

El bloc s'estructura a partir de dos grans àmbits: el primer està dedicat al monestir i el segon a la ciutat. El subàmbit 1 del primer fa de marc introductori general. Es recomana que el subàmbit 2 (de l'àmbit 1) i 3 (de l'àmbit 2) es tractin de forma conjunta, semblantment als subàmbits 1 i 2 de l'àmbit 2.

Els continguts del bloc es pretenen oferir amb objectes històrics originals i reproduccions, textos, informació gràfica, maquetes de la ciutat amb la percepció de l'estany i de la traça dels recs, escenificacions dels fets claus, amb l'ambientació de la sala i amb imatges reals, virtuals o de vídeo.

Àmbit 1.- El monestir de Sant Esteve de Banyoles (822-1835)

Objectiu didàctic: explicar de quina manera ha condicionat l'existència del monestir la història de Banyoles a partir de moments històrics puntuals com són: la decisió primera d'aixecar-lo; la idea de construir una xarxa de recs; i el que significa pels monjos i la ciutadania el darrer dia.

Subàmbit 1.- L'abat Bonitus (des d'abans de 822-957)

Objectiu didàctic: introduir al visitant en el feudalisme a partir de la interpretació del fet que un grup d'homes sota el lideratge del baró Bonitus s'instal·lin vers l'any 812 a l'erm anomenat *Baniolas*. Aquesta introducció ha de servir perquè el visitant conegui:

- un exemple d'explotació feudal d'un territori d'especials característiques (amb abundant aigua) on la propietat de la terra i el control dels excedents econòmics en forma de collita i de productes manufacturats, per part de les famílies nobles (en aquest cas monjos i els seus beneficiats), és la base de les relacions socials.
- A més a més, ha de transmetre al visitant una visió de l'època medieval allunyada dels tòpics; és a dir, que no és un període de transició, fosc, d'una

gran ignorància, sense avenços tecnològics ni prosperitat econòmica.

Recursos expositius: es proposa per visionar una projecció on es barregin imatges reals i virtuals i s'escoltin les veus dels protagonistes, maqueta amb l'estany, el monestir, la riera vella i la vila inicial (segles IX-XII), la visita sobre el terreny dels monuments (el monestir de Sant Esteve).

Objectes previstos: elements arquitectònics trobats a les obres de rehabilitació del monestir (capitells romànics del claustre, piques baptismals, clau de volta romànica, cap i pedestals de pedra, escut de l'abat Pau del segle XV, etc).

Subàmbit 2.- L'organització del sistema hidràulic (segles IX-XX)

Objectiu didàctic: aprofundir en la idea que l'època medieval és un període de desenvolupament tecnològic (aprofitament de l'energia hidràulica) a partir de la interpretació del fet que una part de les rendes del monestir s'inverteixen en la construcció i manteniment d'una xarxa de molins. Els continguts han de servir perquè el visitant conegui:

- el procés de construcció dels recs,
- la progressiva expansió de la xarxa i
- l'ús i la gestió de l'aigua per a produir excedent econòmic.

Recursos expositius: observació d'una maqueta del funcionament d'un molí, la lectura de textos, la interpretació d'imatges reals i virtuals i, sobretot, la visita sobre el terreny dels recs.

Subàmbit 3.- L'ordre d'exclaustració (1835)

Objectiu didàctic: oferir al visitant una conclusió d'aquest bloc temàtic dedicat al feudalisme a partir de la interpretació del fet que l'abat Lluís de Fluvià va rebre el 27 de juliol de 1835 l'ordre d'exclaustració.

Aquesta conclusió ha de servir perquè el visitant conegui el procés d'agonia del feudalisme; de com la figura de l'abat a mitjan segle XIX és només una ombra del que havia estat al segle XI pel que fa a propietats, privilegis i capacitat de canalitzar els excedents. A més a més, ha de transmetre al visitant que aquest és un pas important d'un procés que ens condueix, no sense dificultats (absolutisme, guerra del 1836-39, franquisme), cap a un ordre nou (règim liberal, Segona República, ajuntaments democràtics).

Recursos expositius: es proposa visionar una projecció on es barregin imatges reals i

virtuals i s'escoltin les veus dels protagonistes.

Àmbit 2.- La vila de Banyoles (segles XIII-XX)

Objectiu didàctic: d'aquest àmbit es explicar la formació de la vila com a centre manufacturer a partir:

- de l'enfrontament entre l'antic poder senyorial del monestir i el puixant poder municipal
- i els efectes en l'activitat manufacturera.

Subàmbit 1.- La sentència arbitral (des d'abans de 1303)

Objectiu didàctic: presentar les tensions socials que s'acaben generant en el si de la societat feudal a partir de la interpretació del fet que el 20 d'abril de 1303 es firmi la Carta Municipal de Banyoles. Els continguts han de servir perquè el visitant conegui:

- el procés per assolir la llibertat administrativa del Consell de Jurats,
- la funció de la segona església de Santa Maria dels Turers (1270-1333) i
- la seu del Consell de la Vila (segle XIII-1928).

Recursos expositius: la lectura de textos, la interpretació d'imatges reals i virtuals i la visita sobre el terreny dels monuments (l'església de Santa Maria dels Turers, edificació de la Pia Almoina, etc).

Objectes previstos: peces originals trobades durant els treballs de rehabilitació de la casa de la Vila, fragments de parets amb restes d'estuc pintat, porta Pau, cullera i vareta de l'ajuntament de Banyoles del segle XVII, elements de culte de Santa Maria dels Turers, etc.

Subàmbit 2.- El poder municipal (1303-1812)

Objectiu didàctic: presentar una vila senyorial en un dels moments de plenitud a partir de la interpretació dels elements que configuren el paisatge urbà de Banyoles en un moment indeterminat del segle XIV. Els continguts han de servir perquè el visitant conegui:

- la relació amb l'Estany,
- les portes d'entrada i la natura de la muralla, el traçat dels carrers i les places,
- els tipus de cases
- i la preeminència d'alguns edificis (universitat, l'almoina dels prohoms, etc)

- la localització dels tallers,
- la xarxa de molins
- o els recs amb els espais d'hortes
- i el terme

Recursos didàctics: observació d'una maqueta de la ciutat en ple desenvolupament (segle XV), amb tots els recs, indústries i amb el fons de l'estany, l'exploració de peces originals i reproduccions, la lectura de textos, la interpretació d'imatges reals i virtuals i, molt especialment, la visita sobre el terreny dels carrers i monuments.

Objectes previstos: elements arquitectònics de cases (reproducció pintura "dels lleons", capitells, fragments d'arc de finestres, frontis de pedra amb inscripcions, poals, plats i bols del pou de la Pia Almoina dels segles XIV-XVIII, part central de la creu de terme de can Teixidor,

Subàmbit 3.- La producció de manufactures (segles XII-XVIII)

Objectiu didàctic: presentar alguns aspectes del desenvolupament de l'activitat comercial i industrial d'una vila senyorial a partir de la interpretació dels productes produïts a Banyoles. Els continguts han de servir perquè el visitant conegui:

- el sistema fiscal del monestir i el del municipi,
- els efectes sobre la vila del procés d'adaptació de passar de produir productes acabats a semiacabats,
- la comercialització de les manufactures i
- la divisió de la societat banyolina en cairuts i rodons.

Recursos didàctics: observació d'una maqueta de la ciutat, l'exploració de peces originals i reproduccions, la lectura de textos, la interpretació d'imatges reals i virtuals i, sobretot, la visita sobre el terreny dels recs, monuments i fàbriques.

Objectes previstos: productes manufacturats (segles XII-XVIII), mesura oficial de gra amb l'escut de Banyoles del segle XVII, pes de pedra amb l'escut abacial del segle XII, eines relacionades amb la producció de determinades manufactures, encunyacions de Banyoles (menuts de coure i sous de plata del segle XVII), etc.

6.2. Què exposar i com exposar. Pautes del discurs museogràfic.

El propòsit d'aquest apartat és apuntar una sèrie de consideracions de caràcter general a considerar en el futur projecte museogràfic.

Tal com ja hem avançat en els capítols precedents, el discurs museològic es recolza, en bona part, en la presentació d'una selecció dels materials més representatius de l'actual fons del museu. La riquesa i diversitat d'aquest fons és un dels elements diferenciadors de l'oferta del MACB en relació a la d'altres equipaments propers que puguin tenir unes característiques similars i que són, en aquest sentit, una clara competència.

Quant als criteris de selecció de les peces que s'han d'exposar, es proposa incorporar, preferentment, aquells objectes que, ja sigui de forma particular o com a conjunt, tinguin una major rellevància i significació dins cadascun dels àmbits cronològic i temàtics que conformen l'exposició permanent.

Caldrà suprimir, sempre que sigui possible, l'exposició de materials molt fragmentaris (bocins ceràmics, etc) que només són d'interès per al públic molt especialitzat o iniciat en la matèria i, per contra, potenciar l'exposició de peces senceres o restaurades, que són més fàcilment comprensibles per al públic general.

Malgrat que ja és sabut que el públic dels museus no dedica la mateixa atenció a tots els objectes del recorregut, també ho és el fet que la forma en que aquests s'exposen pot condicionar els ritmes i la intensitat de la visita.

Caldrà tenir especial cura en la posició dels objectes dins el recorregut o en la seva il·luminació, car aquests recursos poden contribuir a clarificar la noció de jerarquia i singularitat que es pretén transmetre al visitant.

També mereix una atenció especial el caràcter històric de l'edifici que fa de continent, en la mesura que pot condicionar també les possibilitats de presentació dels objectes en el transcurs del recorregut de l'exposició permanent.

L'excessiva compartimentació dels espais, la presència d'elements arquitectònics com els arcs de sosteniment de l'estructura original o la poca amplada de les zones de pas són, per tant, alguns dels aspectes que s'han de tenir en compte a l'hora de dissenyar la nova museografia.

En contrapartida, les escasses obertures exteriors fan possible controlar més fàcilment la il·luminació de les peces i dels àmbits expositius.

Caldrà evitar, sempre que sigui possible, el recurs excessiu als textos i, per contra, potenciar altres formes de comunicació, més visuals i atractives.

Finalment, pel que a la nova museografia i als altres recursos del museu relacionats amb

la difusió, es proposa utilitzar com llengües vehiculars, a més del català, també el castellà i l'anglès.

Quant al disseny de l'exposició permanent recomanem considerar els preceptes següents:

- La durabilitat de la instal·lació.

Aquest és un principi fonamental, atès que permet amortitzar el rendiment de la inversió que suposa l'execució d'una nova museografia, no només econòmica sinó també socialment.

En aquest sentit, caldrà valorar la capacitat de resposta que tenen els materials i els recursos que es facin servir en el muntatge de l'exposició permanent a diferents factors com, per exemple, el desgast causat pels visitants o fins i tot els possibles efectes d'actes vandàlics.

- La versatilitat dels contenidors.

Les vitribes són un recurs obligat per poder exposar la major part dels objectes, atès que es tracta en la seva major part de peces originals que requereixen unes mínimes condicions de seguretat. Tanmateix, és convenient que tinguin un accés fàcil i còmode, que faciliti les consultes posteriors i, si s'escau, la seva modificació i renovació.

Es proposa que, sempre que sigui possible, les vitribes o els expositors quedin integrats dins el propi discurs museogràfic o en els plafons explicatius, de manera que sigui molt més fàcil i ràpid poder relacionar els continguts amb els materials que es mostren. En aquests casos caldrà deixar una porta lateral d'accés al passadís de la part posterior.

Es procurarà que l'espai a l'interior de les vitribes sigui modulable, de manera que s'adaptin a les diferents característiques dimensions dels objectes (peanyes per evitar la juxtaposició visual de les peces, etc).

Les consideracions de seguretat i accessibilitat que han de tenir són aplicables també als espais corresponents a les recreacions ambientals i a les grans vitribes murals.

- Permetre diferents lectures i nivells d'informació a lliure elecció dels visitants.

Hom proposa establir fins a un màxim de tres nivells de continguts que, a partir d'una idea o concepció més general, proporcionin diferents graus d'informació i coneixement.

- Mantenir el criteri de selecció i jerarquia dels materials que s'exposen.

Atès que el nombre de peces que s'han d'exposar és considerable, la presentació museogràfica haurà d'establir de forma clara la jerarquia entre els diferents conjunts i objectes, de manera que el visitants puguin destriar ràpidament allò que és singular del que és més comú o vulgar. Per tant, la forma o dimensions dels objectes no ha de ser mai un argument a partir del qual fixar aquesta jerarquia.

El discurs museològic exigeix també exposar sovint conjunts de peces, ja sigui perquè originàriament formaven una part d'un mateix context (tomba, tresor, etc) o senzillament perquè la seva repetició persegueix una finalitat específica (noció de producció, de percentatge, etc). En aquests casos, doncs, es pretén posar més èmfasi en el valor general que en l'individual.

- Garantir la correcta visió de les peces exposades.

Dins d'aquest apartat s'han de considerar aspectes diversos com la il·luminació, l'alçada i l'angle visual o la ràpida associació entre la llegenda i l'objecte corresponent.

Per tal de millorar la visualització d'alguns materials, restaurats ja fa anys, es proposa fer un nova restauració que millori la seva presentació d'acord amb els preceptes actuals.

Pel que fa a la contemplació de peces de format més reduït, com per exemple les monedes, es pot recórrer a ampliacions fotogràfiques o a lupes que permetin al visitant descobrir a voluntat els petits detalls.

Són també importants els aspectes relacionats amb la il·luminació de les peces, en la mesura que permet emfatitzar uns determinats objectes, posar en relleu detalls o decoracions o contribuir a recrear un ambient concret.

Per contra, caldrà prevenir els possibles efectes perjudicials que pugui causar una il·luminació incorrecta en alguns objectes de l'exposició (ex: bronzes, fusta, etc).

- Afavorir la contextualització dels objectes.

Ja sigui a través de la recreació d'un espai concret (ex: una tomba), aplicant un criteri funcional (ex: parament d'una taula) o ambiental (ex: cabana neolítica). Es tracta d'un recurs fonamental que cal aprofitar en la presentació museogràfica per poder transmetre al visitant diversos conceptes d'una forma directa i senzilla i, també, per fomentar l'experimentació de "sensacions" durant el recorregut (ex: soroll de percussió durant el procés de fabricació d'eines lítiques).

7. Optimització i ampliació dels espais del futur MACB.

Com ja hem apuntat en l'apartat 4, corresponent a la diagnosi dels espais del museu, el Projecte Museològic que presentem pretén definir els futurs programes d'actuació a desenvolupar en els propers anys quant a l'ordenació de les infraestructures de serveis i edificacions existents. És també la nostra voluntat plantejar les noves instal·lacions que requereix un equipament cultural de la importància d'aquest museu.

La proposta es fonamenta en:

- la necessitat d'**optimitzar** els espais disponibles actualment, atesa la barreja d'usos en les instal·lacions del museu així com també les deficiències i mancances que afecten al seu funcionament diari i que incideixen de forma negativa en el seu desenvolupament.

És fonamental reordenar els espais dedicats a la reserva del fons del museu i els corresponents a l'exposició permanent.

- en **ampliar** la superfície actual d'aquest equipament, per tal de poder donar resposta als nous objectius museu i, alhora, garantir el seu desenvolupament futur dins d'un marc racional i sostenible per a la pròpia ciutat.

Per fer-ho cal incorporar a l'equipament museístic les dues cases adjacents (Can Paulí i Can Xueta) i també recuperar l'ús del pati posterior (plànol 1). És fonamental disposar d'una àrea de recepció i acolliment, d'una sala d'exposicions temporals, d'una aula didàctica i d'una sala d'actes.

La proposta arquitectònica ha de considerar també els següents criteris generals:

- Ubicació de l'exposició permanent així com també dels altres espais dedicats a la gestió, recerca, documentació, difusió i administració dins el conjunt d'edificis de la Pia Almoina (plànol 1).
- Respecte màxim al caràcter, composició i naturalesa històrica de l'edificació que conforma bona part del continent del museu.
- Clarificació del recorregut i concentració dels espais a partir de la funció i activitats a desenvolupar.
- Racionalització del personal necessari per garantir el seu funcionament.
- Supressió de totes les barreres arquitectòniques.
- Integració del nou equipament museístic amb la muralla i la plaça contigua.

En resum doncs, hom pot afirmar que l'èxit de la nova proposta museològica depèn, en bona part, de l'encert en l'adequació arquitectònica del conjunt.

A partir de les diferents àrees d'organització i actuació del museu podem proposar la següent relació dels espais arquitectònics a tenir en compte a l'hora de dissenyar la nova proposta d'adequació arquitectònica.

7.1.- Espais vinculats amb les activitats de gestió, recerca i documentació.

Quant als espais d'ús intern, la redefinició dels espais actuals permetrà ordenar d'una manera funcional i orgànica totes les àrees que desenvolupen les activitats de gestió, administració, recerca, conservació, documentació i difusió.

L'actuació arquitectònica ha de considerar els següents espais:

- Espai d'oficines i despatxos de treball de Direcció i dels tècnics Conservadors i de Difusió. Aquest espai pot tenir una relació directa amb les oficines d'Administració i secretaria.

Es convenient disposar d'una sala de reunions (amb una capacitat per 10-15), que pot servir també de petita biblioteca del museu (bàsicament els llibres i revistes de museologia o d'àmbit local, treballs de recerca, tesines i tesis realitzades sobre els fons existents, dels jaciments o centres d'interpretació que s'articulen a través del museu, etc). Equipament: taules, armaris i prestatges, sistema informàtic en xarxa, etc.

- Creació d'un espai específic pels arxius documentals del museu (fotografia i imatges, planimetria, informes i memòries, registre, etc). Equipament: armaris arxivadors adaptats.
- Espai de consulta i de treball per a investigadors externs. Es proposa separar aquest espai de consulta de l'àrea de magatzems, per tal de limitar l'accés i el control d'aquests al personal de la institució i evitar així la consulta directa del fons per part de persones alienes a la institució. Aquest àmbit haurà d'encabir les col·leccions de referència i alguns aparells indispensables (balances de precisió, microscopi binocular, material de dibuix, etc). Equipament: taula gran de treball i armaris.
- Magatzem del fons moble del museu, que permetin corregir la dispersió dels materials i les deficiències de les sales de reserva actuals i que assegurin la continuació futura de la seva funció com a lloc de dipòsit dels béns locals i comarcals.

Ha d'estar situat, preferentment, a la planta baixa, per tal de facilitar l'accés i la mobilitat dels materials i objectes del fons. Els nous magatzems han d'incloure dos espais

diferenciats per guardar les peces que requereixin unes determinades condicions ambientals (peces metàl·liques i de fusta) i de seguretat (caixa forta). S'ha de contemplar també l'emmagatzematge d'elements i objectes que poden tenir un volum considerable.

Equipament: armaris compactes, expositors per a les peces restaurades, caixa forta o de seguretat, calaixeres modulars per a objectes petits, armaris hermètics, prestatges metàl·lics per als objectes de major volum.

- Sala o espai polivalent per al tractament preliminar dels materials i objectes que ingressen al museu. Ha de servir per a les tasques de neteja, classificació i inventari dels materials provinents de les excavacions arqueològiques, de donatius, etc. Convé que estigui a prop dels magatzems i que tingui, també, un accés fàcil.

Aquest espai hauria de servir també, sempre que sigui necessari, de taller de restauració i, per tant, hauria de disposar d'un equipament mínim indispensable. Equipament: piques amb aigua calenta i freda, pedrís de marbre, ventilació natural, taules altes de treball, prestatges, armaris, torn de dentista, estufa dessecadora, forn elèctric, etc.

- Sala d'actes, per a reunions científiques, taules rodones i cursos, conferències i actes públics (aquest espai pot compartir la funció amb la sala multimèdia). Ha de tenir una capacitat per unes 70-80 persones i haurà de disposar dels elements necessaris per a aquesta classe d'equipament (pantalles, equip de so, etc). La seva utilització podria estar oberta a la utilització a altres entitats ciutadanes.

7.2.- Espais vinculats amb el museu i els programes de difusió.

- Redefinició dels accessos i de la zona d'aparcaments públics a l'entorn del museu. Considerant el fet que s'ha iniciat la recuperació del solar que hi ha la part posterior de la Pia Almoina, just al davant de la muralla, es planteja la necessitat de millorar els accessos actuals i de configurar una àrea nova àrea d'aparcament, que permeti resoldre la major part de les deficiències actuals en matèria d'accessibilitat al museu.

Aquesta possibilitat, abans utòpica i avui real, permet plantejar un segona entrada al museu a través del pati posterior, complementari a l'entrada vigent de la plaça de la Font, tenint en compte que aquest carrer es convertirà en una de les artèries principals per accedir al barri Vell.

- Vestíbul de recepció i d'informació general als visitants. Es planteja la necessitat de disposar d'una zona de lliure accés a l'interior del propi edifici del museu. Aquesta zona englobaria les dues entrades principals, el pati i part de la galeria gòtica.

La possibilitat d'accedir a l'edifici des de la plaça de la Font o des del pati posterior que comunica amb la muralla permet suggerir la idea d'una veritable zona o espai de lliure accés on hi hagi la informació suficient per tal que el visitant potencial es faci una idea global dels continguts, equipaments i serveis que ofereix el museu i que, per tant, pugui decidir què l'interessa visitar i quan de temps hi destinarà.

Aquesta informació haurà de ser en diferents idiomes, mitjançant plafons explicatius o mitjans audiovisuals, que haurien de tenir una durada inferior als 3 minuts.

Es pretén crear una zona que visualment quedi oberta als carrers adjacents i que convidi a recollir els possibles usuaris que vinguin des de la zona d'aparcament més propera o de la zona de vianants del barri Vell, en la qual es pugui rebre informació, contemplar una part de l'edifici de la Pia Almoina, accedir a la botiga i recepció i, finalment, decidir si entra o no. Funcionalment, aquest espai ha d'actuar, doncs, com el centre de recepció dels visitants del museu.

- Àrea de control d'entrades i sortides. Aquest espai, per a la venda d'entrades i informació, ha d'anar vinculat al mateix vestíbul i recepció, per tal de garantir així el control real dels accessos. També hi hauria d'haver una consigna per tal que els usuaris i els grups escolars puguin desar les bosses o motxilles i d'aquesta manera fer més còmode la visita.

El visitant hauria de tenir l'opció de fer una visita de conjunt (audiovisual, exposició permanent i sala d'exposicions temporals) o bé accedir de forma independent a aquells

sectors que l'interessin.

- Redefinició i ampliació de l'exposició permanent. D'acord amb els continguts del nou projecte museològic estructurat en un àmbit introductori i quatre grans blocs temàtics. Cal afavorir la clarificació de l'itinerari i, cas que sigui possible, proposar un circuit lineal organitzat a l'entorn de la galeria gòtica.

Cal preveure també possibles àrees de descans al llarg de l'itinerari de visita.

- Creació d'una sala d'actes i d'audiovisual. Es planteja la possibilitat de produir un audiovisual de presentació dels continguts del nou museu, en el qual l'estany sigui l'actor principal que expliqui, en primera persona, l'acció de l'home en aquest territori en el transcurs del temps.

També es pot utilitzar per a la projecció de documents o pel·lícules diverses sobre la temàtica del museu que puguin complementar les visites escolars, de grups o tallers didàctics.

- Botiga. Aquest espai hauria d'estar vinculat a la zona d'entrada i/o sortida. Hauria de ser accessible directament des del vestíbul de recepció com també des del propi museu, de manera que el visitant tingui una idea prèvia del que pot adquirir i ho pugui fer efectiu a la sortida, sense necessitat d'haver de portar durant tot el recorregut els paquets.

Tanmateix, també cal contemplar la possibilitat que el visitant accedeixi a la botiga sense necessitat de veure obligatòriament el museu.

- Zona de lavabos i altres serveis públics.
- Sala d'exposicions temporals. Entenem que aquest espai és un element clau pel bon funcionament del museu. Ha de permetre completar aquells aspectes del fons i del discurs que no s'hagin tractat en l'exposició permanent i també presentar temes d'interès més general, amb la finalitat d'atreure, de forma regular i continuada, el públic de la comarca i de la ciutat. Ha d'estar situada a la planta baixa, de fàcil accés i ha de poder funcionar de forma independent del museu.

Possibilitat de modular l'espai, de manera que s'ajusti al propòsit de realitzar exposicions generades pel propi museu i també de llogades o cedides per altres institucions.

- Despatxos del personal tècnic de difusió. Aquest espai hauria d'estar associat a l'àrea d'oficines i despatxos de treball de Direcció i dels tècnics del museu.
- Sales de treball de monitors, informadors turístics i personal de reforç. Funcionalment, aquest espai pot estar vinculat als tallers i aules didàctiques.

- Aules didàctiques i tallers. Destinades a les activitats dirigides als grups escolars. Possibilitat de modular l'espai, de manera que es pugui ajustar a les necessitats normals (dues aules per a 25-30 alumnes) o, cas que sigui necessari, satisfer també altres demandes més puntuals. Equipament: taules grans i cadires distribuïdes per treballar en gran grup o petit grup, piques, prestatgeries, armaris, etc.
- Espai escènic per actuacions diverses?.

7.3.- Altres espais de servei, administració i manteniment.

- Despatxos del personal administratiu. Funcionalment, aquest espai pot estar vincular al espai de treball de l'àrea de direcció, conservació i difusió.
- Magatzem pel fons de publicacions, material d'informació, material botiga, etc. Funcionalment aquest espai pot estar vincular a l'espai de la botiga.
- Sala pel material i personal de neteja.
- Lavabos d'ús intern, distribuïts per àrees de treball.

7.4.- Càlcul orientatiu dels espais arquitectònics del museu.

Espais d'ús intern

1.- Oficines i despatxos de treball.	
Àrea Direcció.....	20 m ²
Àrea per al personal tècnic.....	40 m ²
Àrea administració i secretaria.....	15 m ²
Sala de reunions/biblioteca.....	50 m ²
	TOTAL..... 125 m²
2.- Arxius administratiu i documental.....	50 m²
3.- Sala de consulta.....	25 m²
4.- Magatzems arqueològics	
Fons i reserves.....	300 m ²
Àrea polivalent tracta. materials.....	50 m ²
Àmbits climatitzats metalls/fusta.....	30 m ²
	TOTAL..... 380 m²
5.- Magatzem botiga, publicacions, etc.....	30 m²
6.- Sala pel material i personal de neteja.....	10 m²
7.- Lavabos interns, distribuïts per àrees de treball.....	20 m²
	TOTAL..... 640 m²

Espais de serveis públics

2.- Vestíbul recepció (accés i sortida).....	100 m ²
2.- Taquilles i control d'entrades al museu.....	20 m ²
5.- Botiga.....	20 m ²
6.- Lavabos públics.....	35 m ²
	TOTAL..... 175 m²

Espais d'ús museogràfic

1.- Exposició permanent.....	400 m ²
3.- Sala per audiovisual/sala d'actes.....	100 m ²
4.- Sala per exposicions temporals.....	130 m ²
	TOTAL..... 630 m²

Espais vinculats amb la difusió de les escoles

1.- Aules didàctiques.....	70 m²
----------------------------	-------------------------

TOTAL ESPAI GENERAL ESTIMAT..... 1.515 m²

7.5.- Proposta d'ordenació general dels espais del nou museu.

La proposta que presentem es basa en el criteri de concentrar tots els serveis en un únic equipament museístic. Tal com ja hem avançat a l'inici d'aquest capítol, la filosofia de la intervenció consisteix, d'una banda, en guanyar els espais necessaris (incorporació Can Paulí i Can Xueta i edificació parcial del pati C/Pia Almoina) i, de l'altra, en una major racionalització i optimització dels àmbits actualment ocupats (plànol 1).

En xifres, l'increment de la superfície útil destinada a equipament museístic suposa, a partir del càlcul orientatiu que acabem de fer i en comparació a la disponibilitat actual, un salt quantitatiu i qualitatiu molt important. Dels 650 m² que té avui el museu es proposa disposar d'un mínim de 1.515 m², és a dir, un increment de 865 m².

Pel que fa als àmbits funcionals més concrets, els increments més notables fan referència als espais de reserva del fons i de tractament dels materials i objectes (dels 120 m² actuals es proposa passar a 380 m² + sala consultes) i, pel que fa als espais d'ús museogràfic (exposició permanent, sala d'exposicions temporals i sala d'actes/audiovisual), es proposa passar dels 400 m² actuals a 630 m².

Les directrius proposades al llarg d'aquest projecte museològic permeten articular arquitectònicament el nou museu de la forma següent:

- **Planta baixa.** A més de l'entrada actual, que comunica amb la plaça de la Font, es proposa obrir una nova entrada al pati posterior, que enllaci mitjançant un ampli vestíbul amb el C/ Pia Almoina i amb la nova plaça i l'aparcament que es situarà al solar que hi ha davant de la muralla (plànols 1 i 2).

Els dos vestíbuls d'entrada actuaran, a la pràctica, d'autèntiques àrees de recepció, on s'oferirà prèviament al visitant tota la informació necessària sobre els serveis que ofereix el museu.

El vestíbul situat a tocar l'entrada de la plaça de la Font pot servir també de punt d'explicació de l'edifici de la Pia Almoina, atès que l'accés a la zona del pati interior serà totalment lliure i obert.

L'àrea de control dels accessos, la botiga i el seu magatzem (publicacions, materials i objectes de reposició, etc), l'àrea de descans, la consigna, uns lavabos públics, així com bona part de les comunicacions verticals per accedir als altres espais públics del museu es situaran a la part posterior del pati interior de la Pia Almoina, ocupant la meitat de la superfície de les actuals sales d'història i també la totalitat del pati posterior de Can Paulí (plànol 2).

A més de l'escala general es preveu instal·lar també un ascensor que garanteixi l'accessibilitat a l'exposició permanent i també als nivells superiors dels serveis d'ús intern situats a Can Xueta.

La meitat sud del pati estarà ocupada per una nova edificació, que constarà de dues plantes: un soterrani, destinat a magatzems i, una planta baixa, on hi haurà la sala d'actes / audiovisual i també uns lavabos. Aquest emplaçament permet, sempre que sigui necessari, l'ús independent d'aquest espai (conferències, col·loquis, etc) en relació als horaris o serveis habituals del museu.

La sala d'exposicions temporals ocuparà l'actual espai dedicat a la paleontologia (Can Fornells). Es tracta d'un àmbit que reuneix les condicions ideals per a aquesta funció (poca compartimentació interior, superfície útil, bona llum exterior, bona accessibilitat, etc). Es proposen dues entrades: una des del vestíbul d'entrada de la plaça de la Font (en aquells casos d'exposicions que puguin funcionar de forma independent) o bé a través de la zona de control general d'accés del museu.

Les aules didàctiques o tallers ocuparan la meitat de l'actual sala d'història. L'àmplia superfície d'aquest espai permet, mitjançant una compartimentació modulable, la realització simultània d'un mínim de dos tallers diferents.

Opcionalment, la sala d'exposicions temporals o les aules didàctiques podran ocupar, en funció de les seves necessitats respectives, l'espai intermedi que queda entre ambdós serveis (punt de recepció i control del museu actual).

La sala o espai polivalent pel tractament preliminar dels materials i objectes que ingressen al museu (tasques de neteja, siglatge i classificació dels materials arqueològics, dipòsit provisional, taller de restauració, etc) ocuparà tota la planta baixa de Can Paulí (plànol 2).

La planta baixa de Can Xueta es destinarà a magatzem del fons del museu i estarà equipada amb armaris compactes. Es reservarà un espai pels objectes de gran volum o de més pes. Accés directe pel carrer Escrivanies

Planta primera. Dedicada bàsicament a l'exposició permanent del museu. L'accés dels visitants a aquest primer pis es realitzarà a través d'una escala general emplaçada a l'actual pati posterior de Can Paulí o a través d'un ascensor situat al costat, que servirà també accedir a les diferents plantes del magatzems (plànol 3).

Es proposa un recorregut circular al voltant de la galeria gòtica, que ha de ser

visible des de diversos punts de l'itinerari.

La planta primera de Can Xueta es destinarà a magatzem del fons del museu i estarà equipada amb armaris compactes (plànol 3).

- **Planta segona.** Destinada totalment a espais d'ús intern del museu: despatxos de direcció i del personal tècnic (conservadors i tècnic difusió), també de l'àrea d'administració. Inclou també una sala de reunions / biblioteca, lavabos d'ús intern, la sala de consultes per a investigadors externs i, finalment, els espais destinats als arxius documentals de les respectives àrees de treball (plànol 4).

L'accés a la planta segona es realitzarà a través d'una escala situada a l'extrem final de la galeria gòtica o bé mitjançant un ascensor que des d'aquest mateix punt comunicarà directament amb el vestíbul del museu.

La segona planta de Can Xueta es destinarà a magatzem dels materials que requereixen d'unes condicions ambientals específiques i diferenciades de la resta (peces i objectes metàl·liques, elements de fusta, monetari, caixa forta de seguretat, peces i objectes sencers o restaurats, etc (plànol 4).

7.6.- Justificació de la proposta arquitectònica.

El plantejament de la proposta arquitectònica que recull l'ordenació d'espais del nou museu, es basa no només en la realitat dels espais arquitectònics disponibles que ofereix el conjunt de la Pia Almoina, sinó també en altres condicions com les urbanístiques de l'entorn, les estructurals dels edificis i l'organització que s'hi pretén donar cabuda.

Pel que fa a aspectes urbanístics, cal tenir en compte el futur desenvolupament de l'àrea Muralla-Providència com a punt d'entrada al Barri Vell des de l'exterior, amb aparcament per a autobusos i subterrani per a altres vehicles, zona verda, espai per a actuacions a l'aire lliure i altres equipaments, tot complementat amb la previsió d'ampliació del C/ dels Ameller que connectarà la Ronda Monestir amb aquest espai (plànol 1).

En relació a les condicions estructurals dels edificis que formen el conjunt, caldrà tenir en compte que serà necessària la seva utilització entera i indiscriminada, prescindint de les seves antigues individualitats amb l'únic objectiu d'optimitzar l'organització del museu.

I pel que fa a aquesta organització, el concepte general que es desprèn del projecte museològic i que caldrà introduir en el conjunt de la Pia Almoina, és el de la distribució del Conjunt en les següents àrees i subàrees:

1. Museu / Exposició Permanent
 - 1.1. Sala d'Actes i Audiovisuals
 - 1.2. Sala d'Exposicions Temporals
2. Magatzems
3. Àrea de gestió i investigació

Amb aquestes premisses i les necessitats del museu exposades en el projecte museològic, els trets fonamentals de la proposta arquitectònica són els següents:

- Doble accés al museu cap a un gran vestíbul / botiga / àrea de descans: l'un a través del pati gòtic i de l'entrada tradicional de la placeta de la Font, i un altre a través del pati de migdia que ha d'acollir el públic provinent del nou aparcament i espais verds de la Muralla-Providència.

- Divisió horitzontal dels edificis amb independència de la seva condició històrica, amb la qual cosa antics habitatges com Can Fornells o Can Paulí incorporen les seves diferents plantes a les de la Pia Almoina però amb usos diferents per a cada planta.

Aquest sacrifici de la unitat dels edificis (que ja existeix en bona part actualment), és

necessari del tot per a l'optimització dels espais.

- Edificació en el pati de migdia del conjunt de la Sala d'Actes i/o Audiovisuals amb serveis de W.C. i escala d'accés a una planta sotterrani per a magatzems, en base a que aquests espais requereixen unes dimensions que els edificis històrics no poden oferir (plànols 2 i 4).

Al marge d'aquesta qüestió, la situació de la Sala d'Actes i/o Audiovisuals en aquesta zona permet el seu ús amb independència del museu i del seu horari i la planta subterrània de magatzems queda situada enllaçant amb el futur aparcament en vistes a la càrrega i descàrrega de materials pesats.

- Creació d'un gran espai de recepció, entès com una zona pública, prèvia a la vista de la col·lecció permanent. En aquest espai que ha de ser clarament visualitzat des de l'exterior – tant pel que fa al pati gòtic com al de migdia–, caldrà situar-hi de forma estratègica un important mostrador de tal manera que no només constitueixi el control de l'accés a les dependències del museu destinades al públic, sinó també la seva botiga.

Es tracta, doncs, d'una zona on hi convergeixen tant el punt d'accés a la col·lecció permanent, com els que es comuniquen amb la Sala d'Actes i/o Audiovisuals, les aules didàctiques o les exposicions temporals, a part de zones de descans, aparadors de la botiga, guarda-roba o els serveis de W.C.

- Establiment de nous magatzems amb armaris compactes i espais per a l'accés dels materials d'excavació i la seva catalogació prèvia. Aquests magatzems i laboratori per a neteja i catalogació, requereixen accés independent de la resta i dimensions adequades i connexió només amb l'àrea de gestió i investigació.

- Accés independent i directe a l'àrea de gestió, sense passos interiors pel museu o magatzems.

- Doble entrada a la Sala d'Exposicions Temporals i a la Sala d'Actes i/o Audiovisuals de tal manera que fora de l'horari del museu es pugui accedir a aquests espais si així ho estableix la direcció, sigui de manera continuada com intermitent.

- El pati i galeria gòtics com a referent del museu tant pel que fa al gran espai del vestíbul com pel que fa a la col·lecció permanent.

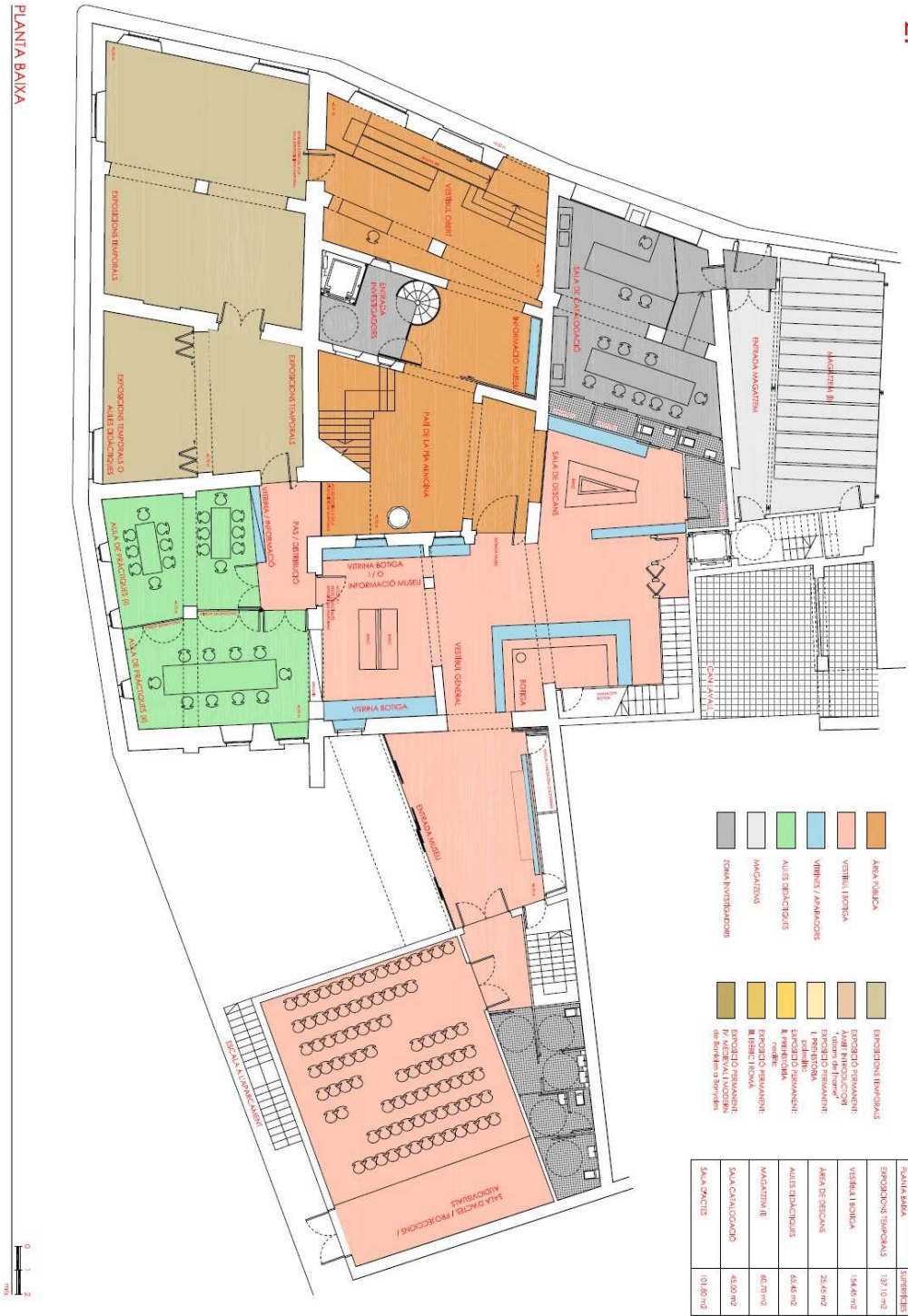
- Eliminació de barreres arquitectòniques tant a les àrees de públic com als magatzems o les zones destinades a la gestió i investigació.

7.7.- Plànols proposta arquitectònica.

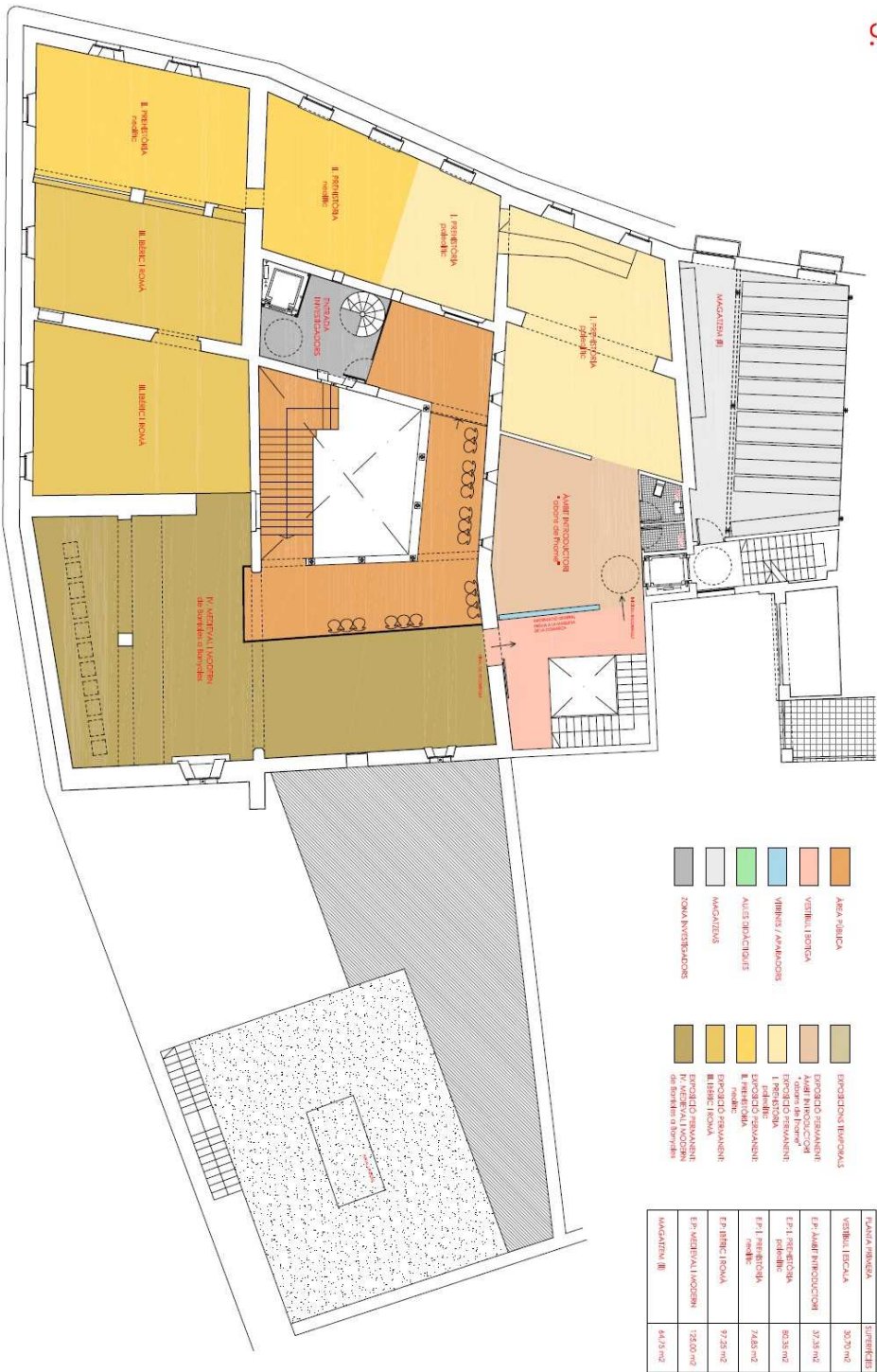
2.

PLANTA BAIKA

3.

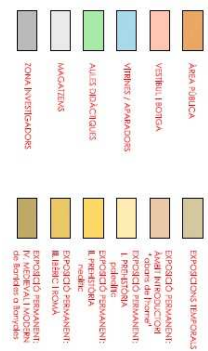
PLANTA PRIMERA

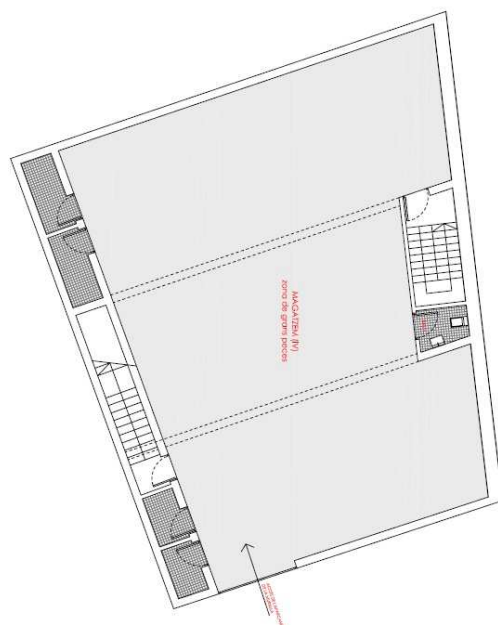
4.

PLANTA SEGONA

PLAN ESCOLA	SUPERFICIE
DEBAYOS / MEDIO	72,42 m ²
BIBLIOTECA	41,60 m ²
DEPARTAMENTO DE INVESTIGACIONES	41,10 m ²
SALA DE CONSULTAS	31,10 m ²
ABRIL	35,80 m ²
SALA LABORATORIOS	26,10 m ²
MAGAZIN (M)	64,9 m ²
PLANTA TOTAL	Superficie
MAGAZIN (M)	21,00 m ²

PLANTA SOTERRANI

L'equip de treball que ha elaborat aquest Projecte està format pels següents membres:

Coordinació del projecte museològic

Pere Castanyer Masoliver

Desenvolupament continguts museològics

Pere Castanyer Masoliver

Josep Tarrús Galter

Josep Maria Bosch

Josep Grabuleda Sitjà

Arquitectes

Jeroni Moner Codina

Josep Callís Figueres

BSB Associats

Assessorament didàctic

Iolanda Puigdevall

Agraïments

Josep Burch

Joaquim Tremoleda